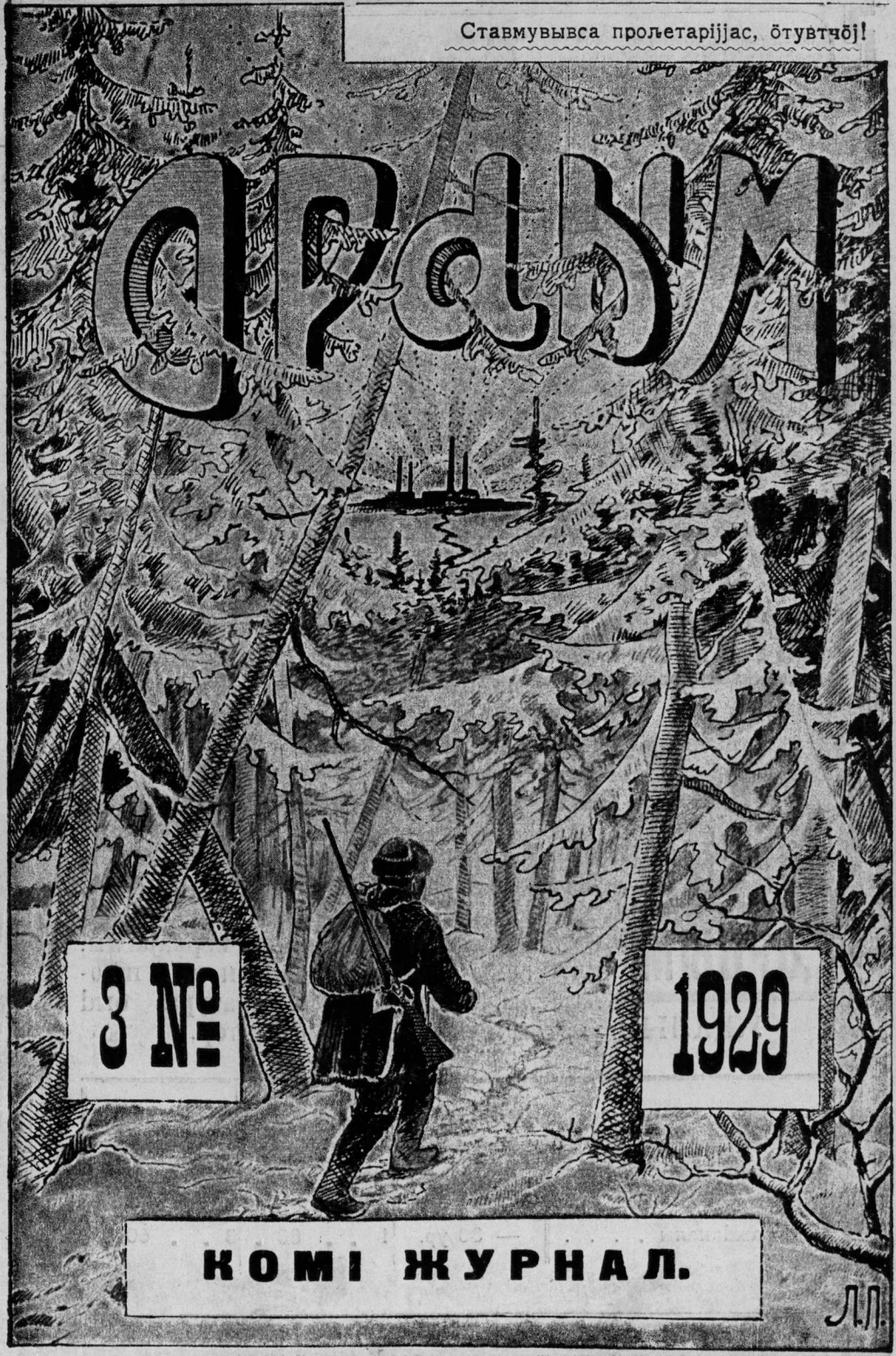

137.
НН 99-1
4

Ставмувывса пролетаріјјас, бтувтчбј!

ОРАМ

3 №

1929

КОМІ ЖУРНАЛ.

Л.Л.

Сузөдөј, лыџөј

быд төлыгын петан коми художествоа література

— **ЖУРНАЛ** —

„ОРДЫМ“.

Лезöны ВКП (б) Обкомлөн Агитпроп да КАПП.

„ОРДЫМ“-ЫН гижöны коми художествоа література быд коми гижыелые (щöщ коми-пермякјаслые). Гижö критика коми художествоа гижöдјас-вылö, щöщ төдмөдö пролетариат-нога роч літератураөн.

„ОРДЫМ“ сетö чельадлы література.

„ОРДЫМ“ отсалö гижны бостыеласлы бурмöдны асыныс гижансамнысö.

„ОРДЫМ“ сетö бур отсöг лыд-дысан керкајаслы, клубјаслы нуöдны јурөдчан уж, школајаслы, чельадлы література, быд **УЖАЛЫС** мортлы кокні мича лыд-фантор.

	Тöлыг-кежлö.	6 тöлыг-кежлö.	Во-кежлö.
Учрежденьејаслы да организатсіјаслы . . .	— 60 ур.	3 ш. да 60 ур.	7 ш. да 20 ур.
Гражданалы	— 30 ур.	1 " " 80 "	3 " " 60 "

НЭЖ Коми
1-1

Ставмуывса пролетаріјас, օтутчօј!

У-24

Гос. Публичн. Б-ка.
1929.
Об. экз. Лнгр.

ОРДЫМ

Лездны СН (б) П Обкомлн Агітпроп да пролетаріат-нога коми гіжыѳаслн ассотсіатсіја.

Комі художества лїтература журнал.

Петօ быд тօлығын օтчыд

№ 3 (30)

МАРТ 1929 ВО.

ПЕТօ НОЛօд ВО

Сынтывдінкар
Комі ыга лезанін

Енемесячный литературно-публицистический и художественный журнал на коми языке.

Орган Агитпропа Коми Обнома ВКП (б) и Коми Ассоциации Пролетарских Писателей.

№ 3 (30).

Март 1929.

ТҮЈНЫМ ПАӘКАЛӨ, ВОӘКОВНЫМ СОӘӨ, ЧОРЪӨ

(НАПП-лы 3 во тырөм-куъа).

Револютсия-воъвывса комі гижөд-жылыг да комі гижыгяс-жылыг
Њобдинса Вігтор шуө тази:

„Октябрөз Пармаын муртса-на кашкөдчөм кывліс,
Муртса-на поліг-тыр вөр-пөвсын вөр-пөтка ывліс“.

Збылыг, сізи-і вөвлі. Комі кывсө-кө важ чіновнікјас вөлі быд-
ногыс увтыртөны, пөдтөны,—кущөм-нө секі верміс лоны комі гижөд?
Сөмын өткымын, морт 2-3, лыгтліс „поліг-тыр вөр-пөвсын ывны“
(Варыш, Ілла-Ваг, Лебедев).

Октябрса револютсия вайс мезлун быд аслыс-пөлөс горніа
војтырлы, өткофалис правасө налыг ыжыд чукөра роч јөзкөд, ра-
ыс став воъза көртөдсө щөщ і комі кывлыг, вогтіс комі гижөд-
лы туж.

Бергөдчылам-кө мі бөрвыланым да віжөдлам асгыным колөм
тујнымөс—уна-уна пасјас сетыг адқам: сіјө пасјассө мі пукталім
локтіганым, сөкыда шлапыктіганым. Мукөд пасыс бердны-нын ку-
төма, муртса төдчыштө, мукөдыс—бура-на тыдалө.

Револютсия-дырга комі гижөдјаслыг мі воъза помсө ічөтіка
төдам-на-жө. Код-сурөыс помнітам-на і медвоъза комі гижыгјассө,—
налыг нымјассө тани огө-нын пасјө. Најө ез вөвны унаөн—морт 4-5
(на-пыг важөн-нын мукөдјасыс кувсілісны—Жан-Морөс, Ваг-Пе-
дөр). Сөрт, сы-мындаңікнад ез вермыны лөгөдны уна комі худо-
жества література. Сөмын најө—медвоъза радын муныгјасыд—
төдөны вөлі: ужалыг комі војтыр-пыщкын, пагкыд-жужыд парма-
јасын, емөг гөлөмгыныс гижны көсјыгяс,—колөкө, гырыг таланта
гижыгяс, да полөны-на мытчыгныныс, петкөдчыныс. 1919 воын
Чісталов Тіма-Вен чуксалө:

„Көнi тi, өлөмјас?
 Көнi тi, кыпыдјас?
 —Шыаөдј!
 Уж-вылө петавлөј!
 Вiгтавлөј—велөддөј!
 Сылалөј, гiжөј!“

Тацөм чукөстчөмсө кылісны уналаын. Воҗа гiжыгјаслы от-
 саны сувтисны выл јортјас. Комi художествоа литература нөжјө-
 нык кутiс содны, быдмыны. Сөмын өтiтор налы оз вөлі суҗы: бы-
 дөн гiжө ачыс, аслас гамлунөн, разiпелi торјөдчөмөн,—шуны-кө,
 ез вөв налөн өтувтчөм-котыртчөм, оз вөлі тырмы организатсiја.

Чулалiс*) нөшта нөл гожөм да нөл төв. Пукгiс 1923-өд во.
 Гiжыгјас-костын пыр вочасөн кутiс содны котыртчыны көсјөмыс,
 өтвылыг ужтујјас коргны ковөдыс. 1923 вога гожөмын сегга ко-
 ми гiжыгјас i чукөртчiсны (морт 25-кымын) асланыс медвоҗа кон-
 ферентсiја-вылө. Сек-кежлө налөн вөлі-нын мыкө-мында ужалан
 опытыс: вiт во-чөж-нын-өд гiжiсны—вөлаыс, өзјалан гөлөмөн, бөрја
 кык во-чөжсө Комi автономiја-дырји-дај! Тајө конферентсiјаыс
 вөлі комi гiжыгјаслөн медвоҗа өтувтчөм, котырөн поздыгөм. Бура
 унатор-јылыг сенi горнiтiсны—котыртчан-бокгаң i воҗө ужалан
 мөгјас-јылыг. Конферентсiја-вылыг гiжыгјас разөдчiсны кыпыд өл-
 лөмјасөн. Налы-бөрғаңныс Нобiнса Вiгтор секи чукөстчөмөн гiјiс:

„Лебөдј, повтөм варышјас,
 Вына бордјас шеныштлөј,
 Жужид Парма саҗмөддөј,
 Гажа гажсө петкөдлөј,
 Жугыл олөм палөддөј,
 Комi мусө јүгдөддөј!“

Сөмын колө шуны, тајө конферентсiјаыслөн бокө колы өтiк
 зев ыжид колантор (ез-на секи сы-јылыг сiјө пыдiсаң куж мөв-
 пыштыныс): гiжөны вөлі, җерт, револутсiја-јылыг-ескө, да унжыкыс-
 лөн гiжөдыс кыскө вөлі ас-вөсна торја олөмлаң—крестана iдеоло-
 гiјалаң. Вот, iдеологiја-куҗаыс i ез вөв чорыда шуөмыс
 тајө конферентсiјаыслөн нинөмтор.

Сы-бөрын кык во да жын лебалiсны „варышјас“. Сек-костi
 став олөмыс бура јона вежгiс. Уна гiжыгјаслөн прамеја кутiс торк-
 гавны гiжан-гамныс, варышјаслөн лебалан тујјасыс чулкөсөгө пон-
 дiсны артмыны, мукөдыс вегiг җiк бокытi шевјавны мөдiсны. Колө
 вөлі өдјөжык вылпөв пасјавны лебалан тујсө да сетчө вегкөдны.
 Мiјан государствоын став олөмнас i овмөснас вегкөдлө-тујдөдлө

*) Прөдiтiс.

робочей класс—пролетариат. Сылөн сөмын мунан тујыс вескыд—сїјө тујсө индалө-јүгдөдө коммунист партија-да. Сїз-кө і гїжөдсө колө лөсөдны сїјө тујөд нуөданаөс-жө—пролетариат идеологияаөс. Воқмөстчысжык комі гїжыгјас (первој Мөскуаын велөдчысјас-костын, комі студентјас-пөвсын), өткымын морт, кутчысїсны ыжыд выль ужө: пролетариат идеология-ногөн комі гїжыгјасөс өтүвтны. Тақисө котыртчөм-могыс медвоқза чукөртчылөмыс Сыктывдін-карын олыс гїжыгјаслөн вөлі бурещ кујім во-сајын—1926 вога март 12-өд лунө. Тајө лунсө комі гїжыгјаслы колө пыр торјөн пасыштны: секі чужіс мїжан пролетариат-нога комі гїжыгјаслөн өтүвтчөм (Коми Ассоциация Пролетарских Писателей—КАПП). Секі вөлі код-сурө шуөны: мїжанын-пө јөзыс крестана, гїжыгјасыс-пө петөны на-костыс-жө, да оз вермы лоны пролетарскеј-нога өтүвтчөм, мї-пө пыр колам крестанскеј гїжыгјасөн. Ферт, тақі шуөмыс ез вөв вескыд: мї көт олам крестана-пөвсын, гїжөдјаснымлы сурөсјассө бөсталам крестана олөмыс-жө, сөмын колө став гїжөдсө течны пролетариат идеологияөн. Сөмын пролетариат-ногөн мөвпалөмөн мї вермам кыпөдны комі художествоа література **).

Татїсаң бөстөс комі гїжыгјаслөн выль-пөлөс уж, воггїс весныд гїжан-туј. КАПП пырө Ставрогсїјаса пролетариат-нога гїжыгјас өтүвтчөмө (РАПП), а сы-пыр—Ставојузса өтүвтчөмө (ВОА-ПП),—ужалө устав-серті. Лозунгыс налөн ставныслөн өті: „велөдчөм (учеба), гїжөм (творчество), аскрїтіка (самокритика).“

Медвоқза чукөртчылөм-вылас-нын вөлі пасјөма КАПП-лыс гырысжык мөгјассө. КАПП-лөн временнеј правлеңнеыс верміс перјыны секі комі гїжөдјас печатајтны „Комі Сїкт“—газетлыс өтік лістбок (быд вежонын өтчыд), сетчө-жө вөлі гїжө і КАПП-са уқ-јывгыс:

Вїт төлыс-мысгї, августын 1926 воө, КАПП-лөн вөлі медвоқза конференцїја. Сїјө гетїс зев бур индөдјас, тујдөдјас, кықі колө ужавны комі гїжыгјаслы. 1923-өд вога конференцїја-дінад тајө сулалө зев вылын. Тајө конференцїјаыслы Ільа-Ваг сїјліс тащөм кывјаса кывбур:

„Кыпыда чукөртчөј,
Топыда топөдчөј,
Сөлдөма јортјас!
Выль јуөр ваянныд Комїлы—
Сы-понда ошкана мортјас!“

** Унжыксө та-јылыс позө төдны Жугыль гїжөдыс: „Комі літературалөн сөвман тујјасыс“ да КАПП 2-өд конференцїјалөн резолютсїјасыс („Ордым“, № 10—1928).

Уна вылтор сетіс комі гіжыгјаслы тајö медвогза конферен-
тсіјаыс КАПП-ыдлөн. Мед-војдөр сіјö аслас резолутсіјаын (1-ја пун-
ктыс) шуіс:

„1) Выл олöмлаң тувтчалігөн, был бур олöм лөгөдігөн быд торја јөз-
лы зев јона отсаө аслас кывја література; мјан комі література ез-на
вермы јона сөвмыны револутсіја-бөрүн, ешабнөг-на комі гіжыгјасыс, разі-
пелі ужалöны, некод оз отсав, ез-на вермы лучкі вöчны ассыс ужјассö:
літературалөн могјасыс-жö індöны—кущöмжыкөнöс колö лоны öнја гіжы-
гјаслы: гіжыгјаслы колö олöм-вылас да вогд мунöм-вылас
вігдöны пролетаріат-моз, мед гіжөдјасыс отсавісны робо-
чејлы да крестаналы был олöм дорны, был бур олöмлаң,
коммуніст партіја індадöм-серті, чорыда тувтчавны“.

Тагі шуöмнас конферентсіја ыжыда-пагкыда јуковтіс вогд-кеж-
лө ужалан туйсö комі гіжыгјаслы,—тагі шуöмнас конферентсіја
јүгдөдіс ассыс (КАПП-лыг) медыжыд пассö—программаыслыг под-
увсö. Мукөд-пөлөс колан ужјас-јылыг сөгга зев уна індөдјас се-
тіс тајö конферентсіјаыс. Пасјыштам гырыгжыкторјассö:

„а) јонжыка төдмавны сөлкорјас-пыг да гіжыштны заводітыг војтыр-
пыг был комі гіжыгјасöс да боставны најöс КАПП-ö; б) буржыка төдмөд-
ны важ комі гіжыгјасöс КАПП-ыскөд да боставны најöс КАПП-ас; коді оз
пыр öн—КАПП-са гіжыгјаслы накөд öтувжык ужавны, вочасөн старайтчыны
најöс вескөдны щöщ мјан туй-вылө; в) јонжыка төдмөдны комі јөзсö—ку-
щöм могјас література-вогын, кущöм ужјас КАПП-лөн... д) быд ыжыджык
школаын лөбдны література кружокјас... е) медым регыджык да буржыка
лөбдны комі література кыв... ж) буржыка көртаыны комі-пермјак гіжыг-
чукөрјаскөд, удмурт (вогак) да марі (череміс) гіжыг-чукөрјаскөд—налы от-
савны, насаң отсөг корны... колö-нын боотыны кузжык вігтјас гіжавны...
төждыыны, медым вöліны спектак-вылын бур комі ворсанторјас, сөгга ко-
лө лөбдны кымынкө гіжөдтор комі олöмыг кіно-лента вöчөм-вылө... комі
гіжыгјас чукөртчылöм-вылын колö буржыка сувтөдны асыныс гіжөдторјас-
сö відладöм, ошкөм-кулітөм горны... корны Обісполкомлыг өм да таво ар-
саң боотчыны лезны быд төлысын комі література журнал“.

Зев уна задаңне сетіс медвогза конферентсіја. Мыј-гурөсö сы-
пыг удайтсіс олөмө пөртны, мукөдторјыс—өнөз-на вөчтөм. Комі
журнал „Ордым“ петö 1926 вога октабр төлыгсаң. Кык во-чөж
петіс сіјö мукөд-пөлөс сіктса ужсорөн. Таво (1928 вога октабр-
гаң) „Ордым“ лоіс зік-нын комі художествоа література журнал-
өн—КАПП органөн. Тајö—зев ыжыд догтыжеңне мјан. „Ордым“
гөгөр мјан öтувтчісны, велөдчісны да сөвмісны уна был комі гіжы-
гјас (Біја-өгыр, Выл-Паш, Пед-Гең, Сук-Парма, Шаков-Јогор,
Кон-Öль да мукөд). „Ордым“ отсаліс мытчыгыны-тыдовтчыны комі
парма-пөвсыг был бур петасјаслы да вігіс-дөжөрітіс најöс боккыв
пөрөмыг, јогөн тырөмыг, когмөмыг-һукуыртчөмыг...

Медвогза конферентсіјагаң вешјіс кадыс нөшта кык во. Мыј-
выјөз КАПП воіс тајö кык онас, сы-јылыг төдмагны позö КАПП
з-өд конферентсіјаса матерјалјас-серті. Кор муніс 2-өд конферен-

тсјаыс (1928 вога сентябр тöлыгын)—сылыг ужсö бура выlö-пыдды-нын пуктисны став комі возмöстчыг војтырыс (советская общественность). КАПП төдчымөн быдмис комі јоз-сінвозын. КАПП петкөдліс ассö сещөм организатсјаөн, коді вермө бура да кужөмөн ужавны, вермө став öнја олөм-гөгöрыс быд бокгаң инмөдчыны.

Тажö конферентсјаыс медјонасö сорнитис со мыјјас-јылыг: комі література кыв бурмөдөм, комі літературалы воҙө-выlö паскалан тујјас, ыга лөгөдөм да леҙөм. Став ужыслы сетис бур indөд-јас-тујдөдјас, кыңи олөмө пөртны ташөм могјассö. Конферентсја-вылын вөліны щөщ комі-пермјак гіжыгјасгаң представителјас; сорнитисны, кыз-егкө кыкнан војтырыслыг (зырана да пермјак) література кывсö регыдөнжык өтүвтны, да мукөдтор-јылыг. Сегга тајö конферентсјаыс-жө шуис төдмавны да лептыны сорни став угрофинскеј војтырыскөд өтвылыг өтүвја шрифт (алфавит)-выlö вужөм-јылыг ***).

Таңи, со, ташөм туј-куға воім ми, комі гіжыгјас, öнја бур јон организатсјаөң. Коркө ми көсјылім сөмын өтүвтчыны-котыртчыны, öнi-нын лөгөдчам сещөмторјас-выlö, мыјјас-јылыг војдөр егө весиг мөвпыштлыныс кужлө.

Вермам вескыда шуны: ые КАПП-кө,—дөрт, мијан художествова література ез вермы егкө бурмыны, сөвмыны. Кујим во-чөжөн КАПП бергөдіс уна комі гіжыглыг мывкыдсö да вежөртассö мөдарө—выл олөмлаң, пролетариат идеологјалаң.

Гашкө-нө, шуам, јоз-лыднас КАПП абу-на ыжыд организатсја, ез јона вежги весиг i кујим вонас сјјө лыдыс (медвоңа конферентсја-дырји вөлі 30 морт, дај öнi сы-мында-жө), сөмын сылөн јонлуныс абу лыд-сајас, а бур уж-гамас да вескыд тујөд воҙө мунөмас. Војдөр-кө вөвлі КАПП-пыщкын бура уна лышнеј гөктөд (балласт), öнi ставсö-нын весалөма (кык-пөрјө муніс весасөмыс).

Öнi КАПП топыда-зумыда сулалө крепыд пролетариат фундамент-вылын да јона-нын вылын кутө асгыс кыпыд јурсö.

***) КАПП 2-өд конферентсјалыг шүөмјассö колд лыддыны „Ордым“—журналыг, 1928 вога №№ 9, 10, 11-12, лыбө позө нөбны Комі ыга леҙан-ин магаыныг (леҙөма торја ыгаөн), доныс 15 ур.

Гіжыгјаслы.

Гіжыг јорт, пыр кыјөд кад,
Кыз мунө, кывтө олан лад,—
Пасјыштав!

Мыј бурыс выјім лепталышт,
Њајт-пыг выльсө өкталышт,—
Пожјыштав!

Көн важыс выльсө куртчөма
да піныс пыдө мөртчөма—
Важсө чег!

Көн петас њуқыр петөма
да јурсө важ јог лептөма—
Талышт сек!

Ме төда, тіјан—ыжыд вын,
Kod-гурө весөн мед оз мын—
Вермасөј!

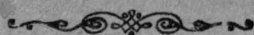
дас вога уж—ферт, ыжыд уж,
Но оласноглөн өті суц,—
Термасөј!

Ті—дорыг јөз, ті дорөј пыр,
Ен дышмөј, ужныд нем оз быр,—
Выныштчөј!

Став мырғыс јөзлөн лача—ті,
Ті шлуп ен леқөј гіжан кі,—
Шеныштчөј!..

ферт, сөкыд тіјан мунан туж,—
Петін-кө мунны, ен ов жуј,—
Тувтчалөј!

Тіјан пасныд—Ленінізм,
А сувтан скала—Коммунизм,—
Ужалөј!

КАПП-лөн мед-воzza конференцсija.

КАПП-лөн мөд конференцсija.

Мі мунам воқо.

(КАПП-лөн кујим воға уғыс).

Таво мартын тырі пролетариат-нога комі ассотсиатсиялы кујим во. 1926 воын март 12-өд лунө вөлі котыртчан чукөртчылөм Сык-тывдинкарса гижысјаслөн. Сені шуисны став комі гижыслы, коді көсјө отсавны течны выль бур олөм, коді сувтө пролетариат-нога мөвпгамјас-вылө,—өтувтчыны өтө котырө. Сіјө котырыслы шуғыны пролетариат-нога ассотсиатсиядн. Став бур выныс, пролетариат-ре-волутсия-дор муныс комі поетјас локтисны сіјө өтувтчөмө. Откы-мын морт көсјоны вөлі торкны мијан өтувтчөмнымлы, кыскөны натсионализм-нога мөвпјас өтувтчөмлаң. Унжык комі гижыс, пөш-тө ставныс, ез сетчыны сещөм горнјаслаңыд, адјисны збыль лун-сө налыс—натсиональ-буржуаҗия-нога мөвпјаслаң кыгөмсө. Комі гижысјас шуисны сувтны пролетариат-гижысјас платформа-вылө.

КАПП өтувтчөм-бөргө да сыоҗ комі художествоа лиҗература лөгөдөмсө, ферт, торјөдны оз поҗ. Мі тани оғө кутөј став комі художествоа лиҗература-јывгыс горнөтны, а сөмын КАПП котырт-чөмсаң лөгөдөм лиҗература-јылыс.

Комі гижысјас уҗавлисны торјөн, налы колө вөлі өтувтчыны, мед өтувја вынөн сетны комі уҗалыс јөзлы бур лиҗература, со-тсиализмлаң нуөдана лиҗература, пролетариат идеологияа лиҗерату-ра. Комі поетјаслөн пролетариат-нога гижысјас ассотсиатсияө ко-тыртчөмыс петкөдлө—комі художествоа лиҗература лөгөдөмыс иде-ология-бокгаңыс сувтис вегкыд туж-вылө, кыптис вылөжык, проле-тариат-нога комі художествоа лиҗература сөвмөмыс кутис мунны өдјөжык.

Отарө-кө, оз поҗ торјөдны җикөҗ КАПП-котыртөмсаң уҗны-мөс важ уҗыс. Мөдарө-кө, оз-жө поҗ шуны—КАПП котыртөмсаң оз воғгы выль етап комі художествоа лиҗература сөвмөмлы, выль-нога мунантуј-вылө зумыда сувтөмлы. А та-ногөнсө-өд өткымын јортјас җајтөны.

Кујим воыд зев ічөтөк кад. Тащөм каднад јона мунны воқо, четчыштөмөн четчыштны он вермы. Мыј вермим воқо мунны—му-нөмыс лоі. Сөмын ічөтөк-на. Зев омөл лоі, ми-кө кутам шуағны, со-өд ми кущөма-нын воқо муним. Сөгга лөҗавны тајө шуөмнас,

һинәм-һин воқо һе вөчһы. Миҗан зев-на уна ужһым. Јона-на ков-
мас мырһыны, меd ескө сетһы сөстөм, сөз пролетариат-нога худо-
жества лиҗатура, идеологија-бокһаһыс, олөм мунөмһы колана

Нубинса Виттор.

лиҗатура. Ковмас-на воқо-кеж-
лө художества лиҗатуратө ве-
савһы асланым ужөн бусөсөм-
ыс, мукөd-дырҗи һајтөмсөсөм-
ыс, весиг кыза-на һајтөссывлөмһыс.
Пролетариат-нога комі художест-
воа лиҗатура улын-на сулалө,
һерыһик-на. да ем-жө і бур иде-
ологија гижөdҗас-һин. КАПП ко-
тыртөмһаһ сетчө пырөм комі ги-
жысҗас сетисһы вел-уна шог-
мана, лөсһыd гижөdҗас идео-
логија-бокһаһ. Тани ставсө
петкөdһыны, җерт, он верһы. Ми
сөһын вајөdһам өткымыһөс тајө
бөрҗа кујим вога гижөdҗас-
пөһыс.

Тима-Веһ „Му вежан-дыр“
гижө. Сижө кывбурҗыс зев шогмана
идеологија-бокһаһ. Со кыҗи гижөма:

Өни севһа мөd-пөлөс пронт

вогһам—

Щыгкөd војна панһам!

Овмөс

кредһаналыс лепһам!

Киссөм заводҗас ми

зөһһам!

Изҗас, көртҗас

муһыс перҗам...

Изһас

көртсө сывдөм

Көртыс посҗас

кареһаһ

җеревһаө

дорам...

Мужик-мортһыс

төвар-көртөһ

сөлөмсө

ми сывдһам!

Тима-Веһ көсјө мужик-мортһыс сөлөмсө сывдыһы төвар-көртөһ.
Тима-Веһ гөгөрвоө— „төвар-көрт“ кыпөdас виҙму ужалөм бур тех-
һика-выла, „төвар-көрт“ бурмөdас олөмсө ужалыс кредһаһинһыс,
„төвар-көрт“ өтувтөdас сиктса посһи овмөсҗас гырыс овмөсҗасө.

Тіма-Вең гөгөрвоё промышленностлыг коланлунсё, сійөөн гиктса овмёс сотсіализм туј-вылө вегкөдөмсё.

Ілла-Ваг гіжіс поэма „Мунёны“—сійё сійёс „дас арёса выль олөмлы“ (Октябрса револүтсіја дас во тырөмлы). Тажё поэмаас Ілла-Ваг петкөдлө комі ужалыг јөзлыг ужсё, граждaнскеј војна-вылын тышкаөм:

Кос-вылө петіс—
Ез бара пов!
Гөль-вёсна сетіс
Асгыс том лов.

Сөвет власт-дор сувтөмсё, став гөлөмнас Октябрса револүтсіјаөн сетөм выль олөмлаң мунөмсё.

Кытчө-нө мунанныд, кытысаң локтанныд,
Сөд парма піанјас, јөлајаг јылөмјас?
Кущөмжык тіжанөс мөг
Гортөыныд нуё, бур вок?
Фелегат ејезд-вылө, аңјас?
Став комі ејезд-вылө, јортјас?
Ставныд ті важ олөм јорад?
Камгөј-жө, выль олөм дорөј!..

Ілла-Ваг ыстө чолөм выль олөм течыөјаслы:

Віза-жө оланныд, том војтыр, выль војтыр,
Тувсовја асывлөн томиңік піанјас.
Быдөн ті тильөыглөн пі.
Југдигөн быдманныд ті.
Туј тіжан саріз-коф паскыд.
Уж тіжан јенеж-коф кыпыд.
Вынјөрыд сојјасад ем-ө?..
Вөчөј-жө мунымлы шемөс!

Ілла-Ваг оз пышјы важ-гама олөмө. Сійё выль олөм-дор, кар-дор, індустріализатсіја-дор.

Пармаын лыд-ні щөт кутас
Буксыны заводлөн труба,
Гымөдны машина вөрті,
Парокөд—јі-морө-шөрті!..

Њобдінса Віттор мед-воқза гіжөдјассаңыс вөлі пролетаріат-револүтсіја-дор. Сійё уна сетіс пролетаріат-нога комі література. Крестана-нога ідеологіяыд талөн комі гіжыгјас-пөвсын мед-омөла төдчывлө. Мед-унасө Њобдінса Віттор сетліс комі ужалыг јөзлы өзјөдана гіжөдјасөн граждaнскеј војна-дырјі. Бөрја кадјаснас Њобдінса Віттор озырмөдіс пролетаріат-нога комі художествоа літературатө „Кулөмдінса бунтөн“ (пјеса), „Лучаөн“ (віст).

Пролетаріат ідеологіјаа гіжөдјас сетөны бура Біја-өгыр, Сім-Ваң, өткымынөс Шыладорса-Міш. Со Біја-өгырлөн „Вужөр“-німа кывбурыг өткымынлаті:

Лөнін-јорт бордјассө шеныштіс,
Варыш-моз, лебач-моз лебзіс;
Кысаңкө котөрөн котөртіс.
Јөз-костө вегкыда сувтіс.

Сӧлӧмсаң гордӧс,—
Му-паста гыалӧ горыс,
Гӧгыльсӧ jeneжыге виӧдӧлис,
Тащӧмтор најӧлы шуис:

Вужӧр-пӧ ветлӧдлӧ му-куӧа,
Ӧтувја олӧмлӧн вужӧр,
Југӧрӧн лолалӧ кыпыда,
Му-паста гылалӧ југӧр.

.....

...Плагнымӧс вылӧжык лептамӧ,
Med сені дӧлалӧ, тӧвӧдӧ.
Гырыга зарныӧн гижамӧ,
Бі-моз med југыда ӧзјӧ.

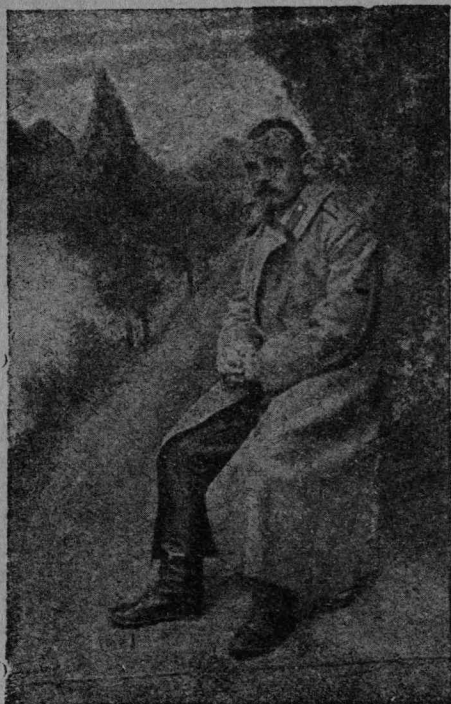
Комі гижыг „Омра“ гижіс аллегоріјаа поэма „Тӧвлӧн да вӧр-ділӧн тыш“. Сені сійӧ петкӧдлӧ робочей класслыг (војтӧв) ӧтув крестанакӧд (кымӧр) коммунист партија чуждӧдӧмӧн (шонді) капитализм стројкӧд (вӧрді) вермагӧмсӧ:

...Вӧрдіті мунны-ні локны
Пујасыс леӧтӧг он піт.
...Јона-нын важысаң діыс сен сулалӧ;
Уна-пу пӧрӧма, выльјасӧн быдмӧма.
Шонді-жӧ jeneжсаң сы-вылӧ виӧдӧдӧ,
Скӧрмӧмӧн, лок-ногыге чорыда шуалӧ;
„Бырӧ таг вӧрдіыс, пујасыс пӧрасны,
Олӧмјас татӧні мӧд-ногса лоасны“.
Војтӧв сен шуӧлалӧ, ветлӧ,
Вӧра діӧ ъукагӧ...

...Чукӧстіс војтӧв кымӧрӧс,
Ыжыд јура кымӧрӧс,
Куӧ вӧра діӧс пӧрӧдны,
Вуж-бердіті пу керавны,
Ыжыдалӧмыг дугӧдны.
...Шонді сен jeneжсаң ӧрдалӧ, југјалӧ,
Вылысаң чужӧмсӧ гажаа мытчӧма;
Војтӧвлы вермасны кужӧмјас индалӧ,
Жар бінас пујассӧ јывсааныс космӧдӧ;
Љок, омӧл пежјассӧ бырӧдны кохӧдӧдӧ,
Бур олӧм-вылӧмсӧ вӧчнысӧ отсалӧ.

Пролетариат-нога комі гижыгјас уна гижісны гражданскеј војна-јылыг. Ӧик став гижыгыс кушӧмкӧ-ногӧн тајӧ сурӧссӧ бостлісны асланыс творчествоын. Ӥерт, тащӧм ыжыд-торјыд колі быд ловја-лов сӧлӧмӧ. Оз поӧ вӧлі бокӧ колны і комі гижыгјаслы. Med јона лоі гижӧма „губернатӧм губернаторӧн“ Комі муӧ ускӧдчылӧм-јылыг. Med-бур гижӧдјасыс гражданскеј војна-јылыг „Јон тыш“ Ічӧт-Іванлӧн, „Бӧбыль-Іван“ ӧніја Вых-Пашлӧн, „Сімгӧд кымӧр-моз“ Ж -ӧн,

Комі гіжыгјас бостгёмабг чорыда тышкагны важ-нога олёмганкөд, асланыс гіжөдјасән важгань колём мылөсјассө луныг-луно чышкөны. Њобдінса Віттор сералө важ олёмгансө, Ічөт-Іван серавны щөктө лыффыгсө сы-вылө, Тіма-Вең зывек петкөдө лыффыглыг важ-вылө, Сім-Ван, Шыладорса-Міш щөктөны бырөдны важ олёмган, Спіра-Прокө, Кон-Оль, мукөд чуксагөны (мукөд, дырјыс і горзөмөн весіг) бырөдны сіјөс, Выл-Паш сөлөмтө зіль пыңыртны важ олём-вылад вічөдлігөн. Вель јона комі художествоа література вермасө јенлы ескөмкөд („Мікола“, „Бурғылөм“ Ічөт-Іванлөн, „Му вежөм“—Выл-Пашлөн):

Тіма-Вең.

Казтыштны та-јылыг
Мем вөлі колө,
„Бурғылыг“—чукорыд
Мысын кыз олө.
Кыз најө пөһөны
Ужалыг јөзөс,
Көсјөны востыны
Налы рај бәдс.
Вөчөны олөмлы
Быдгама пакөст,—
Озырјас сы-вылө
Вывті, ферт, радөс.

Спіра-Прокө частушкајасән јенлы ескөмтө „чушкө“:

Јен-кө абу, оз і ков,
Сытөг бура овгас.
Комсомолө гіжгам мі,
Лөбөдјыка овгас...

Тіма-Веңлөн јона лөгыс петө јенлы ескөмыд-вылө:

„...Коді-кө, нывбаба пернапас лөдө, том морт-нө сылы „молітва“ бөрваныс лыфдө: „слабог тед, јенмөј: мездін те пельөссө тајө сөд манак-попјасыг“... Но важјасыс сылөн кытыгкө дум-вылө локтөны, шабрөдлө-казтывлө лок вөт вөталіг-моз: куң сөд пакөмјас, јурсіјас лөзөс, кыз пөлтчөм рушкујас, гөрд бана чужөмјас... Зывек! Кытыгкө мөстөм сыланкыв кыпөдіс, төдвылө угі „спасајтчыгјас“ пеж олөмыс, пель-возө вәјөдіс вічко-гылан гласөн: „Блажен муж, не ходи в Куж...“ Шуштөм. Кулөм морт шујөн пөлыштис, бакшасөм, нујтгалөм олөмөн өвтыштис... Öдјөнжык возө!“

Комі нывбаба гёкыда-на олө. Сіјс колө петкөдны важ сір-кү-рыд-шог олөмөс. Вьлаңө најө кысгөны. Өткымынјас петөмаө-ңин паккыд туж-вылө. Міјан олөмгамын нывбабалөн важ-нога олө-мыс јона өинмад шыбытчө. Комі гижыгјас дорјөны нывбабаөс, щөк-төны сылы пыркытны важ олөмсө, вьдөдлыны ас-гөгөрыс, збоја мунны воғө („Бурагис“ Спіра-Прокө, „Важ-дор шогыс нывлы“, „Мамө видө...“—Пармазон, „Нывгрек шобөм“—Нобдинса Віттор, „Кымын нөјтө, сымын мусмө“—Ічөт-Іван, „Гөкыда овлөма“—Супі-Кольө, да мукөд). Шыладорса Міш со кызі верөссајө мунөм ныв-ылыг шуө:

...дасгизим арөс тырөм-бөрын
Верөссајө петін...
Верөс-ордө пыран лунған
Нимтө жынсө гетін.
Ічмоңалө еңка-ажкө,
Анөалө верөс,
Невескади шуө девер...
Он төд: ун-ө вемөс.
Јөзыд кутас тенө төдны:
Гемө-Іван гөтыр...
„Анук, Нура“—оз-нын лөдны
Важ-моз төдса војтыр...

Шыладорса-Міш оз шогө ускөд таыг Анукөс. Сөщөм олөмыд нывбабаыдлөн-өд ас-вөснаыс. Анукјаслөн ас-сајаныс не воштыны нимсө. Гижыс щөктө:

Аңјас, Саңјас, муса аңјас,
Перјөј асгыд нимтө!
Гөд војколы, лун-нын воис,
Воетлөј бура өинтө.
Сөвет-права өетіс справа,
Сөмын кутны кужөј.
Нимтөм аңыс мортөс вөчис,—
Бертліс лөккыс вужсө.

Комі ужалыс јөзөс, мед-јона нывбабајасөс колө кыскыны југ-ыдлаң. Уна торјө мі мыщасам асланым пемыдлун-вөсна. Біја-өгыр, мукөд бурөіјөны југыдлун коргысјаслы асгыныс творчествонысө. Біја-өгыр гижө „Велөдчыс нывјаслы“:

Гөд, пемыд олөмыс ныв пышјө,—
Со кушөм вөтлө сіјс нөр:
Мед југыд вежөрөн-нын гортө,
Гөд пемыд өіктө воны бөр.

Пролетариат-нога гижысјаслөн ем ыжыд мог—асланыс творчествон петкөдлыны ужсө өіктлыг дај карјаслыг (вьму-бердын, промышленностын, вөр-бердын, мукөдлаын). Тајө могыс міјан гижысјаслөн вөрөдөдлытөм-на. Көсјылөмјасыс өскө өмөс, да өмөла артмылө. Мукөд-дырјыс мі ужсө сөщөм мустөм-торјөн петкөдлам („вывті гөкыд“, „гөд лөк уж“), көф богт-да, гөвзы став уж-вылас.

Лыддас-кө сіјс комі ужалыгыд, сөлөмыс, кыпалөм-пыддә, кі-јасныс рузмунөны. Овлывлө—ужсө өтгудырјө течам ывлавывса гер-пасторјаскөд да сөтчө ставыс сылө бытө, оз төдчы.

Сегга богтам-кө уж-жылыг гижны, гижам—кыңи сижө мунө сөм-ын, бытто фотограф ынамайтө („Сортовеј лезөм“ Ічөт Іванлөн, мукөд), огө виэдөј уж-вылас пролетариат-идеологija-ногөн, некытчө туйтөма гижам („Гөд руч“—Ваг-Өл, „Вөралыг Конө“—Пед-Ген). Асланым гижөдјасын өнөң-на огө лыддыгсө зилөј кыскыны өтүвја овмөслаң, мукөд-дырји „сөмын аслым мед быдтор“ мөвпјассө ош-кылам.

Мі некущөма-на егө инмөдчылөј лифера-тураын собственноста мөвпгам бырөдөмлөң, кыңкө бытто полам таыг, бытто сотө, көт ескө-і синад четчымөн колө тајөс вөчны-да. Öтүвја овмөс лөбөдөм-дор сетисны сөмын поснидик торјас Выл-Паш („Öтүвјөн“) да Іывапыс („Вын“). Уж-жылыг гижөмө инмөдчылөмсө (сөмын инмөдчылөмсө), мијан-ногөн, вөчлисны сөмын Кос-кабыр „Олангаж“ да Ічөт-Іван „Пилитчан-завод“. Кос-кабыр со кыңи ылө „лебач кывјасөн мырөм-пессөмлы:

Ілла-Ваг.

...— Кущөма ужавгө? Важ-коф-на гажтөм, шог?

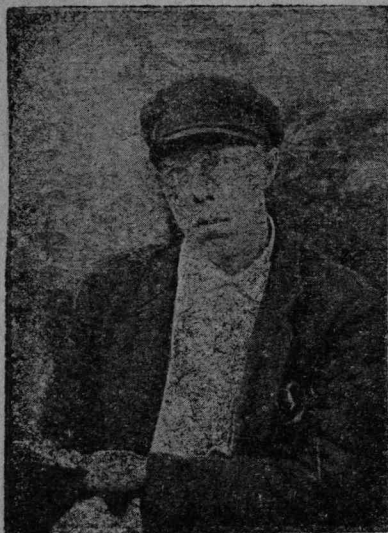
— Абу, вөји важөн-нын, вошис, сылис. Текөд ми өөрнитим, сегга бара мөвпышти—шог колө вөјтны... Чорыда кижасө коканөс бөг-ти, вені шөгөјла муэдөмс, песгышти вынјаыг. Нөжјөнник луныг-лун шөг-өс бырөди, палөди помөң. Ме-тај шулі теныд: миса, уна шөгјас-нын уж-пын сотлі. Сегга шөгсө ме сиж-жө вөтлі. Мыјјассө ег і вөч; кералі, парјали, кокалі, соталі. Паскаліс куш, муңис јажөј, сөмын кокнида овгыны пондис,—өояныд пырө, өлөмыд лөыда тпкө...

...Шыбытис чигаркапом, четчыштис өдјө, збоја, бара-нин кяс чер лебалө, бара-нын укладыд јирө пујасөс, бара-нын кулөм, сы-вылын ловзөм.

...Тилөм-пессөмөј! Кынөмс пөткөдыг, ловзөдыг, вемөсөн нуөдыг! Теныд ме ылышта...

Пролетариат-нога гижысјаслөн асланыс ужын емөс уна-на турөба-инјас идеологija-боксаң. Ем-на уна крөгтана-нога психологijaа гижөдјас. Мі сыыг кыңикө зев дыша, муртса руңгөмөн зилам мездыны. Ферт, крөгтана-нога идеологijaсыд другөн не мынны мијан гижысјаслы, да колө зилны ставнымлы өтүв регыджык сыыг мынтөдчыны, агнымөс выл-нога идеологija-вылө сувтөдны, пролетариат-ногаө. Примерјас та-вылө позө уна адзыны. Шуам, со, ми ас-гижөдјасын сурөссө унаыг бөгтлам қик ковтөмс. А колансө огө зилөј бөгтны, кыңикө колам сыыг, пышјалам бытто. Ферт, выл-нога өлөм течөмлы колана ыжыд тема-вылө комі гижысјаслы унжыкыдлы сөкыд гижны. да-өд ми сижө сөкыдлунсө огө зилөј бырөдны, огө зилөј сөкыдсө кокниө бергөдны, мөд-ногөн-кө шуны, огө зилөј төдмавны гөгөрбок сижө сурөссө. Сегга ми, „забавлајтчам“ посниторјасөн, унаыг куш ывлавывса емторјас гижам (описание природы), либө „бытөвеј“ гижөдјас сетам. Бөгтлам өти номер „Ордым“, 1928

вога 4 нумер. Мијан-ногөн-кө, зев-нын посьи-торјас сетöны (нынöм абу коланаыс) вiстјас: „Тöдтöм-сајад ог мун“ (Супи-Кольö), „Погода мунöм“ (Ильа-Öльöксан), „Страдујтöм“ (Бит-Паш-Ваъ), „Со дивö, руч шедöма“ (П. Коэув), „Щај“ (Ичöt-Иван), „Ручкыжöм“ (Т.П.), „Петкöдлис-тај пуж“ (В.Т.), либö Шаковлөн нимкофасöмыс „Бипурдорын“ („Ордым“, 1928 вога 2 №), Ильа-Öльöксан гижлöма вiст „Пармаын мијан шогным i гажным“ („Ордым“ 1928 вога 9 №). Ми чажтiм, нiмсö лыддiм-да, мига, со мортыд көсјö вiставны колан-

Спира-Прокö.

тор јöз-кост олöмлы, петкöдлыны мыј сетö мијанлы, став ужалыс јöзлы, вöрыс, мыјөн гажöдö, мыјла сыыс шог. Лыддiан-да, вöлöм гижыгыд вiстало щак вотöм-жылыс (со, колöкö-i, шог да гаж). Öти дeтина вошöма щак вотигөн, повзöма, сiјöс корсöны, сурö, ставныслы нимкоф. Некущöм идеја абу вiстас. Уна ем i мукöд гижыглөн сещöм идејатöм гижöдјасыд. Огö кужöј вiставны, мыј көсјiм егкö („Зыбач“ Пед-Геълөн). Овлывлö, зiк мöд-нога, важнога туж-вылö ми волам асланым гижöдјасөн. Ичöt-Иван долыда олö вöрын. („Вöрын“ кывбур, „Ордым“ 4 № 1927 вогаын), көсјö немис лыддыгöс колны вöрö:

Верма-кö, ог егкö
Вöр-пыс волы.

Шаков Јогор оз көсјы адзыны возö мунöмсö коми ужалыс јöзлыс, оз öзјöд најöс сы-вылö. Сiјö щöктö коми гижысјаслы „жугыль олöм“ „сöмын гажöдны“ („Варыш поз“).

Парма-пöвсын жугыль олöм.
Век-на важ-коф олас-ног.
Јöзлөн пыр-на выјiм полöм.
Олöмад-öд ем-на шог.

.....
Öни ем-нын вынјөр тiјан...
Комi јöзсö гажöдöј!

Комi гижысјаслөн овлывлö жугыласöм, наргöм олöм-вылö вiздöдигөн. Öни, бөрја каднас, сещöмыс озжык-нын тöдчы. дерт, наргöмыд i возö-на лö. Мијан мог—чорыда вермагны сещöмјасыскöд. Мукöд неључкијас-вылö пролетариат-нога коми гижысјас уждын ми огö сувтлöј.

Ми сы-жылыс гижлим-нын „Ордымö“. („Комi литературалөн сöвман тужјасыс“, „Ас-выланым вiздöдлам“).

Öни вiздöдлам, кущöма мунiс сöвмöмыс пролетариат-нога коми художествоа литературалөн художество-бокгаъ. Та-вылын мијан

јона-на-жө ковмас ужавны. Мијан-өд абу-на гөгөрбок помөз-нын артмөма весіг література кывным. Комі гіжысјас унаөн омөла-на төдсаөб література-технікаөн. Том комі гіжысјас оз гөгөрвоны торјалөмсө художествоа да не художествоа літературалыг. Најө чajtөны—кывбур-модаөн-кө гіжан, сјјө художествоатор-нын, вiст-ногөн-кө гіжан—сјјө абу художествоатор. Ми, комі гіжысјас, унаөн огө кужөј гіжны образјасөн (а сытөг художествоыд оз артмы). Ми образјассө огө корсөј ас јөз-пөвсыг, комі јөз-пөвсыг. А мед-егкө лыффыгыды те вермін лоны зөннад гөгөрвоана, мед лыффыгылы өлөмас інмін, колө гіжөдтө сетны сылы төдса образјасөн. Сегга ми і формасө гіжөдө ботлам не гурөсыслы мунанаөн.

Ферт, оз поз вөтчыны образјас-бөрга, мич-бөрга, сөмын образыс-вөсна, мич-вөснаыс, художество-вөснаыс. Оз поз, шуам, мича образјасөн гіжны, а ідеологіјанас некытчө туйтөмөн сетны. Лыбө вөчны художествоа гіжөд не гөгөрвоанаөс јөзлы, сјісі возө. Колө, мед гөгөрбок гіжөдыд вөлі бур.

Бур гіжөдјастө сетөм-јылыг, мича кывјастө ас ужын вөрөшітөм-јылыг зев бура вiсталө Тiма-Вең өтi пiсмө-ын: „мича кывјасөн „шылөдөм-молөд-өм“-јывсыд. Искусствоө сјјө термін-јасыд оз мунны, гашкө-нө ремеслоө лөгалөны-а. Не мича кывјасыс-понда сөмын коргыган да пукталан кывјас-сө, но мед „точнейжыка“ выразитны „тончайшие изгибы мысли“. Сјјө оз поз шуны „молөдчөмөн“. Му-

Бија-өгыр.

көд-дырјыс кыв-костад лөө јем сашкыны, нетөштө шылөдны, мед некытчө ез крукаг; лыбө друг вогтыны туй-шөрас із-кыркөщ гуран... Пызравны, сысјавны!—со мыј колө. Сізім-дас-пөлөс ваөн пожјавны да пызыртны косөз, сегга зев посні гiнма сiпож-пыр сысјавны-лезны, оз-ө гур (сөз) көт өтi кыв сетчө коланаыс став көкјамысдас сурс кыв-пөвссыс, мед зiк өтiк кыв пожгiн-пырыс петас, а „кыдјыс“ мед ставыс бөр пожјас колө. Со кызі ме гөгөрвоа-вежөрта тајөс.

Мед-бура комі јөз-пөвсса образјасөн гіжө Нюбдинса Вiттор. Сјјө боттө гіжанторсө дај образјассө комі јөз-пөвсыг. Сјјөн Нюбдинса Вiттор мед-төдса комі ужалыг јөзлы. Коди оз төд сылыг „Чужі-быдми өдд вөр-шөрын“, коди оз гөгөрво гөл крестана-пыыг.

Мича нывјас Ежва-дорө

Летчiсны.

Бурлак-зонјас нывјас-бөрга

Вөтчiсны.

Пыжө пукөiсны, мөдөдчiсны сынны,

Горөдисны ывыны,—
Зев гажа (а) ыылöны.

.....
Терең-Öльö, Савö-Піла,
Ігö-Јогор, Альö-Ілла,
Татö-Пефö, Мірон-Міш,
Катö-Васö, Јакö-Гриш,
Јешщö морт-мöд, ставныс комі,
Чукöртчöмаг Ісполкомö,
Арталöны олан-ног:
Кодлы долыд, кодлы шог,—сізі воҙö
(„Кодлы овны öні долыд“)...

Тащöм гижöдјасыд гөгөрвоанаöг, кыскöны лыффыгтö ас-бер-
дас. Художественнеја, тöдса öбразјасөн гижöны Тіма-Вең, Ілла-
Вас, Біја-öгыр, Шаков Јогор мукöд-
латі. Бура гижö Ічöt-Іван („Нинöм
сојны, лбö го сікас,“ „Öльöкан“,
мукöд). Со Тіма-Веңлөн ічötіка сер-
пастор:

Выл-Паш.

„Јежыд бобув-моз ласкыгöма-
пукöма кыр-бердö, парокöд вугра-
лö. Но оз зев дыр уҙтöд і сіјöс, бо-
був вугыртлöм-дыра-жö і шöйтчöгыс
сылөн. Пуркіö-нын, ломтыгö тыдалö
гöд щынөн, ветлыг-муныгöс чуксалö-
кылö: „ен у-у-уз!“... Котöртöны ноп-
јаяс вадорö, парекöд-вылö. Кашкö-
ны. Сöлісны. Пукгалісны шоша-вылас
сылы. („Гортла-дорјасöд“).

....Став гажлуннас, став шогјаснас
кöсја-на овны ме вöлі,
мед егкö
быд сіјыв ебöснам
олöмсö тіралі-кылі...

Біја-öгырлыг „Тувсов рытö“ кывбурсö лыффан-да быттö збыл
волан тувсовја рытас, быттö теныд пöлалö небыдіка, малалö тув-
сов рытја тöv:

Із-ју-дорын, веж луд-вылын
Гонјалöны зоріјас,
Југыдгөрда, лöза рöмөн
Ҷірдалöны зарыјас.

.....
Рöффік лыа-пым булгö,
Топта уҙö жужыд сон.
Кутчіглöны бердыг-бердö,
Окабöны ныв да зон.

Такöд отщöщ емöг зев уна гижöд комі гижыгјаслөн художест-
воа-бокгаң некытчö туйтöмöг, оз поз весігтö і шуны поезіјаöн.
Індам кымынöскö:

Том бур војтыр, муса жортјас,
 дона вокјас
 Тіјан өлөм мед оз төдлы
 Курыд шогјас. (Спіра-Прокө).

дасөд во-нын быттам ми
 Совет олөм—
 Бур Октабрлыг зарні-пі...
 Абу полөм. (Пед-Ген).
 Төда-на бура ме том-дырга олөм:
 Мөс візлім арын ми пыр.
 Төда-на мөсјаскөд му жөрыг волөм,
 Оз-на вун сіјө зев дыр. (Сіз-Паш).

Гымыштіс жона,
 Чардыштіс дона
 Октабр.
 Пасөнітіс важсө,
 Озырлыг гажсө
 Октабр (Сіз-Паш).

дасөкмысөд вотө төдам,
 Комі војтыр, төдам:
 Вөлі лок ар,
 Зев лок ар.

КОН. ОЛ.

ҫерт, оз поз шуны, бытө тани indöm гижыгјасыс (емөг-і јеш-
 щө) оз мунны воғө. Налөн унжыкыслөн гижан-ғамыс бурмө, сөв-
 мө, јешщө-нын коді ассө сы-вылө зілө велөдны.

Комі гижыгјас оз зілны корғны выль-нога формајас, пыр гижө-
 ны өті-ноғөн. Тајө, ҫерт, абу шаң. Откымын гижыг-ескө-і зілө
 корғны выль формајас да ез-на-жө гур. Зев омөла вөчө Југ аслас
 ҫералөмөн выль форма лөгөдыгјас-вылө „Мајакөвскіј-моз“-кыв-
 бурын:

Кывзы,
 Прокуш,
 тед-кө
 колө
 Локыг
 кульны
 гоно-
 пар,
 Öтi
 кывсө
 кујим
 візөд

Зіла
разд
вур да
вар!

Ем-нын
комі
Маја-
ковскеј... (індө Тіма-Вең-вылө).

Өтi-кө, Југ оз гөгөрво Мајаковскејлыг формасө, мөд-кө, озыш-мөд петны комі, поетјасөс важ формајас кышыг. Мі-кө став ужнас өгө кутөј зілны воқө мунны, өгө кутөј быд-бокгаң (не куш форма-бокгаң) асгыным творчествонымбс бурмөдны, комі художествоа літературатө вылөжыктө он лепты, кынман өтi места-вылын. Өткымын том гіжысјас, зев-на нер творчествоаөгө чајтөны—со-пө мі бур гіжысјас-нын, міјан-пө бура-нын артмө, таыг бурыс-пө оз-нын вермы лоны,—сегга лептысам, ышнагам. Ферт, асгыд лөгөдөм тортө колө радејтны, колө дорјыны. да оз поң сы-вылө сегга лаңтны, не зілны воқө буржык гіжөд гетны. Міјан-ногөн-кө быд гіжыглы колө лоны Тіма-Вең-код гіжыгөн, агтө велөдны да вылјас, бурјас коргны зілөмөн:

Гім.-Ваң.

Ок, егкө вермі-кө, ставсө ме вігавны,
Мыј менам өлөмын, јурын мыј, пасјавны!
Бермі-кө сіјөс ме вужөдны морт-кывјөн.—
Егкө сек чоңнас-жө курышти сывтырјөн!

Комі художествоа літератураын зев еща вөвліны прозаа гі-жөдјас. КАПП та-вылө јона вічөдліс. Өні прозаа гіжөдыд унжык-нын кутіс лоны. Гіжысјас бөгтөісны беллетрістіка-бердө. Сөмын прозалөн стілыс ез-на помөң шылау, жебынік-на.

КАПП котыртөмыс да сълөн ужыс отсалө петны выл комі гіжысјаслы, јонжыкасө крестана-пөвсыг. КАПП лөгөдтөң выл гі-жысјас омөла вөлі зев петөны дај нөтi оз ужалыг крестана-пөв-сыг. Тајө кујим онас комі јөз-пөвсыг петісны бур выл гіжысјас—Біја-өгыр, Шаков, Выл-Паш, Гім-Ваң, Кон-Өл, Пед-Гең, Ілва-пыс. Уна-на, уна на-кынңi локтөны гіжысјас-пөвсө. Муртса-муртса велөдчыштөм батрак Макгім Кодањов сундук-вылын гіжөмөн від-лалө асгыс вынсө, мөдөдө міјанлы уна кывбур, чоң кыз тетрад. Ферт, омөла-на мортыд гіжө, да емөг-нын i шогманајас. Рочөн омөла мортыд кужө. Со гіжө міјанлы (печатајтам нөтi вежлавтөг):

Уважаемая Комп редакция, покорнейше прошу вас, одобрить мои су-хие труды. На арене новой жизни, мена идея натолкнула на эту работу,

хотя и вам покажется может быть мои произведения очень сухими, но мне поверте—мне они очень дороги, и стоило больших трудов, когда над-ним работал. Они может быть, и в печати будут немymi до тех пор, по куда я не приеду—демонстрирую мотивы и диктую, любителям их. Извините, если мои сочинения не настояще поэтически правильно построены, это от того что, к моему горю и не счастью—я даже не окончил прикладную школу. Но когда вы пропустите в печать мои произведения, этим вы прибавите во мне энергию, и тогда я новой силой—возьмусь работать, и дам коми краю более удовлетворяющие сочинения, рассказы, пьесы, романы, и повести, на что я думаю больше природного таланту у меня. Если же у меня плохой подчерк, то простите, из за тесной квартиры, а их писал на сундуке сидя на полу, где то-же время, шумели и спорили жители этой комнаты, и этим мешали мне работать.

КАПП сетö сёлöм быд гижны ботгыгылы, став Максим Кода-нов-жортяслы, велöдö најöс, отсалö сöвмöдны творчествосö.

Міжан ужын емöг-на ыльучкыяс. Ковмас чорыда-на зевтчöмөн вождö-кежлö ужавны, мед бурмöдны пролетариат-нога литературысö.

Мі чайтам, ассыным ужнымöс ставным öтув, став Советсоюзса пролетариат-нога гижыгыяс отсалöмөн, вермам нуöдны. Мі, Советсоюзса пролетариат-нога гижыгыяс лозунг-герты, вермам ас-выла-ным боттöм могяссö нуöдны. Сы-жылыг петкөдліс міжан тајö кујим-вога ужным. Вождö-кежлö збойжыка, буржыка

Комі жöзс, лебачяс,
Векыд тужöд нуöдöж,
Жугыль олöм пальдöдöж,
Комі мусö журдöдöж!..

Комілөн ужыс. *)

Göd мулыг важ жежыд ешкынсö вылыссыс
Шонділөн жүгöрыс нөжжөнїк кулыштіс,
Вольсаліс выль ешкын, веж—
Вөснїдік, нерїнік еж.
Jöктыны, jöктыны петөj
Зарнїа ешкыныс-вылө!
Комїјас, көзыд төв кулі!
Чївкјалө му-вылын тулыс!

Лөгөдөj, комїјас, гөрјастө, пїңатө,
доdфалөj вөвнытө!.. Көнөг-нө вөвјасным?
Jeжыдјас нуїсны вөв.
Гөр-берdad пукгы да лөвт!
Зонулов тышкагны муніс.
Колыны пөрыг да чельа.
Велөдчөj, аңјас, зон ужө!

—Ен төждыс, важөн-нын кужам!
Шонділөн жүгöрыс быдлаын зарнїа,
Быд муын çірдалө өткода мелїа.
Пөглөн дук, ңылөмлөн көр,
Веж турун, парма-ї вөр
Комїын сорласөм ставыс
Гожда лун жүгөрас, жарас.
Оз төдны комїјас шөjtчөг,
Тїльөны лунсө і војсө.

То-нө со гөр жүрө кутчїгөм комї ныв—
Сылы-өд дасвітөд ар-вылө петөма!
Кыз-нө-нын сегга он гөр...
Сещөмнас тырөма jөр!
Кер лөзө, пурјасө аңыд,
Кыскалө турунтө, пестө...

*) Тајс Ілла-Вас гїжөма содтөд-пыддї „Мунöны“—поемаас—петавліс колан војасө горја ңїгаөн. Ставнас „Мунöны“ лөб выльпөв лөзөма өтї ңїгаөн Ілла-Вас став гїжөдјасыскөд.

Ыщкігад сөмын-нын өвтө...

Зорөдтө туг-кодос чөвтө.

Заводө ветлігөн ноп-вылас візөдлөй:

Шег-код җик ачыс-а, дид-ыжтөм ноп сылөн.

Уна зев, уна зев вој

Музысла позавлө сој.

Кынмөмсө—когмөмсө налыг

Ог-нын кут тіжанлы мојдны—

Јонжыка төданныд агныд

Та-јылыг горні да басні.

Өткікы сез төвга асылө көқыдыр

Том ічмонь гордыг краж вөлөм летчөдө.

Шыбөлтө дод-кутө аң...

Шлытмунө шыбөлыслаң,

Аңыдлы гыпмунө пөрө

Сој-вылас краж тыра дод-дыд.

Вит час-чөж кујлас аң сетөн...

Төкөтө лов абу петөм.

Пычөдлө краж дод-дөн, пес дод-дөн, кер дод-дөн

Нылөс-і, зонмөс-і, чельадөс, быдөнөс.

Гөлөмтөм вөр тыра дод—

Нач-жө-нын олөмыс-код!

Код төдө сы-јылыг, коді?

Сы-јылыг вісталыг кытөн?

Комілыг зіллунсө, ужсө

Кодікө гіжлыныс кужліс?

Зев ыжыд копыртчөм муывса ужыслы.

Ставнаслы өтвылыг колө-кө вөчлыны—

Сы-ыждөм комілөн уж—

Копырсө вөчны ог куж.

Ужалө лун і вој, тілсө,

Оз адчы, оз радејт агсө.

Уж-јывсыс сывны мі пондам—

Комілыг гөлөмсө шонтам...

* * *

Җірдав-жө козулөн

Комілөн уж,

Сывды те шондіөн

Муывса пуж.

Зіллунным тырмө...

Культура көн?

Важ сојан пыр-на

Ноңалө сөн.

Чатөртчы, комі,
 Агтө те төд!
 Важ сігмөм томан
 Göd jipö löd!
 Гөрд влагтыд төдө —
 Кодарө туж,
 Код оз вöч.сы-ног
 Чужајсаң шуј.
 Ҷірдав-жө козулөн
 Комілөн уж,
 Сывды те шондіөн
 Мувывса пуж!

Јагзон.

Гөләмшогөј.

(Комі поетјаслы).

Вірөј, ок егкө... пуө-da!
 Гөләмөј, ок егкө... четчө-da!
 Сөмын-тај, мокагтыд, төдөмыд ічөт...
 Мортылдөн, ок-өд!.. вежөрыс ыжыд,
 Мортылдөн, ок-өд!.. гөлөмыс зарні.
 Мөвпыштан мыјөн гугөнык тајөс,
 Јонмывлан, збојмывлан быдөн.
 Но мыј керан—ок егкө-da!..
 Бөр падман, лаңтан.
 Вежөрлыг донсө, сөләмлыг мічсө
 Огөј-на төдөј, огөј-на адзөј
 Онөз-өд миө... Но коркө
 Төдны, адзыны кутам.

Выл кӱдыс кӱзыяс.

(Коміӧн гіжыяслы).

Войвылын Комі-му
Вольсагӧ паскыда:
Саріӧ тундраӧн
Зурагӧ вескыда.
Тырӧма пармаа вӧрӧн,
Јујасӧн, ӱверјасӧн, кӧрӧн.
Комі јӧз сетӧні
Важысаӧ олӧны,—
Выл олӧм роч јӧзкӧд
Ӧтвылыг дорӧны...
Ыжыд уж вӧчӧны сордын—
Воҗлаӧ туйдӧны ордым.
Важӧнтӧ Комі јӧз
Быд локсӧ тӧдлісны:
Најӧӧс вотјасӧн,
Плетјасӧн пӧдтісны;
Ез сетны буржыка овны,
Щӧктісны озырыг повны.
Выл власткӧд олӧмыс
Мӧд туйӧд мӧдӧдчіс,
Октябркӧд јӧз-дінӧ
Југыдлун матӧдчіс...
Орјӧдліс важыслыг гезсӧ—
Немјасӧн кыӧм јон везсӧ.
Јӧз-пыщкыг выл кӱдыс
Кӱзыяс петісны,
Войтырлы гіжӧд-пыр
Унатор сетісны.
Пондісны чуксавны јӧзӧс
Вогтыны выл туйӧ ӧҗӧс.

Култура кыпöдны
 Отсөгјас гетöны.
 Војтыркöд öтвылыг
 Воэлаңö петöны.
 Бертöны сiсмöмсö, локсö...
 Вöтлöны јöзыслыг шогсö.
 Воэö-жö пiгкöдöј
 Ордымсö вегкыдöс.
 Војтырöс выль-нога
 Олöмлаң петкöдöј.
 Весалöј, шылöдöј туйсö—
 дугдывтöг воэлаңö гујсöј.
 Мiчаа гiжöмөн
 Олöмлы отсагöј;
 Локторјас вöчöмлы
 Перöөн воэсагöј...
 Быд вогков олöмкöд јiтöј.
 Ен лeзчöј! Вынгöдö кiтö.
 Важ туйтöм-торјассö
 Чирсöј да варкöдöј.
 Комi-му-пагтала
 Выль кöјдыс савкöдöј.
 Выль олöм војтыркöд дорöј!
 Олöмыс воэлаңö корö.

Гөрд дөрапас.

Пемдө. Бі-мороз, ныр, щөка, пельез чеплалө, чуң-поннез пі-жалөны. Керкуезын вонтісөны көртөвөј печкаез. Щыныс путкылтө петө, веккыта стобјөн кајө да паскалө кымөрө. Сы-бөрын кыска-гөмөн, везјасөмөн ољсалө, ветлө керкујез-вевдөрөттіс. Вөјөм посад¹⁾ щын-пыщкас, кыз кага зыбкаын кујлө столаез-коласас. Төлігыс вылісан гералөмөн вічөтө, орсө лым-вылас, өвітталө,²⁾ пежјалө³⁾ көчүлөн. Гымөтө мороз өтілаын, мөділаын. Вартас керку-пельсө, карта стобө, посөзө. Повчөтө јөзсө, оз гет некінлө, өтөрын суавны, вөрөтчыны жага⁴⁾.

Жаглыла зуркөтө ветлөтэ часовөј Макса-Іван лавка-дынөт, вачкыштас оча кі, перыта пондылас өтмөдорө ветлыны. Кыз ту-пыл каттисөма тулупө, воротниксө лебтөм, кыз шоньт позын пу-калө јурыс. Воротник-доррес куржавитөмаг. Усоккес Іванлөн кын-мөмаг, јыгалөмаг. Сувтыштас сіја, жаглыла лолалө, кывзө оз-ја кытөн мыј кыв, чорыта жмитас виңтовкасө кіјас да бөра шөнтисө, ветлөтө. Талун рытлаңасны ротнөј Стріжов штабын вісталіс: белөјјес-пө матын сулалөны, колө-по буражык нојжасны, кывзыны, мыјіс мыј не сурны-пө мед пленө. Іван чуғ да і сувтыштө, кывзө. Јона сылөн гөлөм пеггө, бура надетчөны јорттес Іван-вылө, асла-ныс сіја мортыс. Медоңға луннезас-жө, кыз пондіс організујтчы-ны комуністическөј партијалөн јачејка, Іван пыріс сетчө.

Кыз чарла өшалө жын төліг јенөжас, көзүв-коласас, кігтө југөрсө лым-вылас. Пыд-ој-ны кадыс. Буражык гымөтө морсз, перытжыка ветлө Іван, оскалө, шөнтисө.

Чав-в-в токо кінкө лыјіс. Говкыс⁵⁾ паскаліс, өрөтіс кыз пур-төн быдөс лөңгө, да ылө, ылө кајіс ва-куңаас озлсң. Іван дрөг-нітіс, перыта лебтыштіс морос-оңас виңтовкасө да паньт токо кож-гіс лыјіс.

1) Посад—сікт, вөлөет.

2) Өвітталө—југјалө.

3) Пежјалө—қірдалө.

4) Жага—нөжјө.

5) Говкыс—шыыс.

Ротной Стріжов кыліс лыјомсö да пулаёнмоз-жö четчэвтис öтөрö.

Чочкоммез¹⁾ локтöны, — чирöстис Иван.

Стріжов котöртис бөр керкуас. Пырис да кыз гымалис-рјакöстис: — Јорттез, чочкоммес локтöны!... Лёсöтчö, пішщаль-бердо!.. Петкötö пулемјот... Патроннез... — Вөрöтчö, пагтагö, öтөрö...

Бата лебтис зык. Гыма-гама, курнi вернi, кыз прудис ва мез-мис, кыз бi пыкнiтис — кафавтöг быдöнныс пагтагисö. Шапка јур-вылö, виңтовка кижö — гiра-гара петис гöрд отрјад öтөрö. Колтчисö керкуö токо јамшиккес. Нија сiз-жö быдöнныс пагтагисö. Кышалисö выланыс тулуппез. Мед-бöрис гöрдгварфејеч петикас горöтис:

— додöалö вöввез, колас-кö бөрлаң мунны, мед вöли быдöс лёгöтöм!

* * *

— Јорттез, лавка-дынö, — пондис котöртны оқас лавкалаң Стріжов. Быдöнныс ускöтчисö сы-сөрö.

— Нужöтчö чепö... Лавка-сајас... Котöртö мöд улычаас... — Камандујтö Стріжов.

А амбаррез-сајгаң токо кожötö, сарötö, чавгö. Чочкоммез оз i дугдылö лыјöны пішаль-понис, наганнезис, ужалöны кык пулемјот. Пагкалö говкыс, поткötö лöңсö, чарлалö, чажгö. Разрывнöј пулаыс тащкисö керкуö, пуö, кыз-гај көр гаф-вылö талтчан, сiз-жö пачöтö потö.

— Рота-а-а, палiт!.. Пулемјотөн уж-бердö. Јорттез, чорытжыка, јорттез, виңгö!.. Котрагö чеп-куча Стріжов, сетö команда.

А чочкоммез сибötчöны матöжык i матöжык. Öтик пулемјот нылөн пондис ужавны посад-дорас-нi, гуна-сајгаң. Сiз i пелiтчöны рјаксöны, на-ура бостöны.

Јорттез оқлаң, паныд белаккес-вылö! — горэтис Стріжов да ускöтчис оқлаң. Ез јешты кык оскöv оскövтны, сувтчыштис, ојнiтис, кваитис коксö да кыз пилiтöм көз кыз, вундыштом тылöп, жагöник угис лым-вылас. Кокас пым токо сiзыштис..

— Ој-ој!.. Јорттез, ранiтисö, јорттез, Иван, Кукунај... Ед пад-мö, оқлаң!.. — Сегга Стріжов ез вермы шы сетны, јурыс леңчисис лым-вылас, сафыс бырис. Вiрыс мезмис шыньель-увтванас да вот-вот-вылö пондис јiжны лымас. А амбарлаңгаң лыјöны i лыјöны. Сибötчöны кылö матöжык. Мукöдыс лыјöны керкуез-сајгаңаснi.

Гöрд отрјад падмисмоз, шај-пај лоис... Зар-керисö — јуралöныс абу.

Рота-а-а, палiт!... Горöтис Кукунај. Кыз öтик мортлөн, петис быдöнныслөн зарјадыс — палiтисö лыјисö. Кык морт ускöтчисö Стріжов-динö, кутисö сiјö кiјез-коласöt, лебтисö.

— Оқлаң, гамазөн,²⁾ ура-а-а... — Пагкалис гөлöс Кукунајлөн.

¹⁾ Чочкоммез — жежыдјас.

²⁾ Гамазөн — чукöрөн

Стріжов јонмөтчїс, өктїс медбөрја вынсө, Һещкөвтчїс, мездөтчїс, кваҗїтїс бокїс јортыслїс гөрд дөрапассө, лебтїс сїјө вылө шулга кїјас, мөд кїјас пїзүртїс наган да угкөтчїс оҗлаң.

— Ме-гөрө...— Горөтїс сїја. Рота, кыз керку јурвылїс мезмөм лым кокол, угкөтчїс сы-гөрө. Лыјоны, рјаксөны, ва-нырон мунөны... Ымөтө, чавөтө ветлө говкыс посад-вевдөрөҗтїс.

Чочкоммезлөн өтїк рота пырїс гөрд отрјад-бөрө. Пондїсө лыјны бөрғананыс-моз. Җар керїсө гөрддес, оҗаныс сїзжө матөтчөны чочкомез, дугдывтөг лыјоны. Уҗоны нїјом гөрд пулаез-увтын, кыз суслоннез ыб-вылың төла кадө. Раңїтїсө і гөрддеслїс мортмөд.

Стріжов мунө оҗас, вылына вїзө дөрапассө, везкыд кїнас лыјө і лыјө нагансїс. Вїрыс дугдывтөг лезчө, пырө пїмі-пыщкас, шлөчкөтө сетчїн, тыртө пїмїсө. Кылө ачыс, кыз сөлөмыс сажкјалө, аҗзө, кыз гїн-оҗас пондөтчө быдөс бергавны, сорлагны, јөктыны.

— Јорттез, ед сетчө.— Мөдїс оҗзамоз-жө-бы чїрөстны Стріжов да гөлөсыс ез суз, кылыс ез понды кывзыны. Вїзгїс-бы вїзгїс, ез вермы сөгга вїзгыны да угїс. Сїз і колїс өт-кїјас кутөмөн гөрд дөрапасыс, мөдас наганыс.

Гөрд отрјад аҗзө сөгга оз поҗколтчыны, аҗзө, кыз чочкоммез нїјө пондїсө кыщөвтны, аҗзө колө пышјыны.

— Јорттез, доҗҗезө...— Горөтїс Кукунај. Быдөнныс пондїсө выҗөйтөн вешјыны бөрланө, сыбөрын котөртөмөн локтїсө лавка-дынө. Јештїсө токо четчавны доҗҗезө, кык јамшїккез на-вез мак везїсө вөввезнысө. Термастөңҗыныс сїз і вунөтїсө Стріжов-јылїс, сїз сїја сактөг і колїс улыча-шөрас, морос-бердас дөрапассө жмїтөмөн. Посад-сајас-һї гөрддес ешө кропкїсө лыјїсө, сөгга јужөтөм, җуртөм доҗ полөзезлөн өшїс керөс-сајас.

Чочкоммез бөгтїсө посадсө. Нылөн обоз пырїс улычаезө.

Ы-ы-ы-ы, гөрд кушман... Сволөч... Колтчөм өтїк комуңїс.— Каҗалїс чочком апїчер туж-богкїс Стріжовсө, сїбөтчїс сы-дынө да пондїс шөравны сїјө нагајканас. Сыбөрын мышкыртчїс да летыштїс кїгїс нагансө да дөрапассө, размөд брынгїс пїмїнас бокас. Стріжов вөрҗөтчїс-жө-бы да ез-һї вермы.

— Бөгтө сїјө, кыскө штабөз,— горөтїс апїчер салдаттезлө. Кваҗїтїсө өтїк коккезөҗтїс, мөдїк јурөҗтїс да шентїсө, кыз кражөс доҗҗас. Кыскїсө штабөз.

Штаб белөј јез өгтїсө кулачок керкуө— Җуткїн Гаврїлө. Гымөтїс көркө Җуткїн овлїс, кык лавкаын торгүтлїс, кујїм керку лебтїс посадас.. Бура төдїсө Җуткїнөс оҗза кадө. Токо Октабрса револүтсїја-бөрын сїјө шырыштїсө. Лөгысга Гаврїв лөг гөрддес-вылө, сїз думанас-бы і јрө нїјө, сїз-бы і вїјө, орөтө быдөнныслїс јурнысө. Госнас тырөма Җуткїн да і өнї ешө јажмеккоҗ јон, сїліыс кыз бур вердөм порелөн. Чужөмыс гөгрөса, блынокҗ. Ныр-картовкї лөз-гөрд рөма, самокурнас тыдалө бөггөма-һї, сїјөн і печенїчакоҗ. Гїннез учїтїкөс, перытөг, кыз шырлөн. Содтан-кө ешө сетчө корөгкоҗ

тошсö да журсö пожумкод паскалөм, чіткылтчөм журсiөн—вот тіјан-оқын і Ҷуткін.

Пыртисö Стріжовс штабö. Чапкісö порог-дынö лабіч-увтас.

— Олан-вылан, вонöј. ¹⁾—Горөтчіс апічер,—мыј, лезан пате-раас?

— Пырö-жö, пырö, а кықкө-тај тіјанöс і женыс ваятöм. Важын-ні вiтчісам, ој і лун кејмам көр-не-көр локтатö.—Малыштіс журсö Ҷуткін, шың-герөмтчіс да пондіс отсавны чөвтчыны апічерлө.

— То кутім öтiк комунысöс.

— Кін сіја, кытіс?

— Ег-на јуасö, огö ешö тöдö.

Ҷуткін сiбөтчіс матөжык, вiқötö, сы-оқын кујлө сіја, көда сы-ліг төн токо петкөтіс медбур вовсö гөрд отрјад-понда, сы-оқын кујлө ротнөј гөрд отрјадіс Стріжов. Кымөртчіс чужöмыс Ҷуткін-лөн, вiрөн тырiсö гiннес, гiчырнiтіс, пiннезнас да пiннез-коласöв-тіс вежіс:

— А-а-а... Гурөм öтiк... да ешö керкуас пыртöмас пернатöм-сö, кулпiјансö, мөртны-тај токо моросас штыксö...—мышкыртчіс да кукушкасорнас тащкіс да тащкіс бокас Стріжовлө, сыбöрын мун-төнныс ешö чужјiс јурас.

— Мөртам і сіз, ловјөн ог лезö. Көднö-ed мi бостам плен, дак јеща колламö ловјөн—горөтчіс лөгөн апічер.

— Петкөтö сіјö порг гiдјö вакрамеш, аг сетчiн узö,—локтіс апічер-оқö Ҷуткін да горөтчіс—олас сылө і сетчiн вежөм кучiклө. Іңка, термаг-жö, сувтöt самовар, гөггес-ed нағтö кынмісö.

— Петкөтö, чапкө гiдјö,—вiгталіс апічер салдаттезлө,—сетö тө дөрапассö кiјас, аг војујтö гiдас порггескөт. Ашын мi сылө мыт-чалам војујтöмсö, кыскалам кiшкајезсö да керам ныг вурун-вар-тан струнаез.

Стріжовс петкөтісö. Пыртисö гiдö, чапкісö iңас-вылас, пельö-сас. Он-выліс кық сажміс Стріжов, оз вежөрт нем, кытөн кујлө. Кiјас во ешö жмітөмөн вiқö дөрапассö. Гөкыта лебтісö јурыс, тыр-пес когмөмас, öддөн-бы колö горшсö көтөтны, а јуны нем. Ру-жөстіс, бергөтчіс боквылас. Лыјö кокас, зңика оз сет, дојмö, сотö. Öдла, öдла пуккiс iңас-вылас, пөртчаліс ременьсö. Кыскіс шiнелъ соссö öт-кiсiс да когаліс увтіс јөрнөссiс соссö. Катъіс сіјөн рана-сö. Пуля iнмөма пiқөс-вевдөрас, мунөма коксö шуч ²⁾. А горшыс когмө, быдөс öмас ләкагö, абу і дултор. Пөрөтчіс бөра iңас-вылас, вунөтчісмос. Бокас порггес рок-рок токо керісö, кылісö кышөтом-сö-да.

Гөкыта лолалө Стріжов, катъiгöны јурас думаез, шын кық петö струбаіс везјагөмөн, сіз-жö мунöны јурас сорлазөмөн, орла-гөмөн думаез. Бығтö кық вөтагö Стріжов, он-пыр кылө, кық сы-

¹⁾ Вонöј—вокöј,

²⁾ Шуч—пырыс.

дынö сибөтчöны-бы чочкоммез, мытчалöны сы-вылö, лөгөтчöны мырдыны дөрапассö. Жмитис сija жонжыка моросбердас гөрд дөрапассö, пизьртис кijas да сиз-и вунөтчисмоз, онмөггис.

Лөнгис посад, шы ңекытөн ез ло. Токо мороз гымөтө өтiлаын, мөдiлаын, да чочком апичер-пөлөс җуткин керкуын тыртöны горшнысö. Боканыс, ныкөт өтлаын, гөрдмалкоф, вiа чужөмбан җуткин гажөтчө, гылө. Вунөтис сija кымөра ој-лунсö, öни сылөн лөктис празник.

— Вaj нагантö, пета да леҗа кымөсас өтик пула пон jajлө, Стрiжовлө,—сунбанасөмөн сибөтчис апичер-дынö җуткин.

— Ми агным сijö сувтöтам сена бердө. Ашын токо богтам допрос да сыбöрын i тачкам кымөсас—гералөмөн горөтчис апичер.

— Вiјö, ңем сетсöмыс-вылө вiзөтны, быдөс колö комуныссезсö вiјны, орлавны журрезнысö, мед өтик ез кол му-вылас.

— Сиз, сиз, бурөс тенат журат бергалöны думает, мiјан те мортыс, мiјан.

— Ашын-жө богта вiңтовка да муна тiјанкөт өтлаын крөшитны гөрддессö...

— Мунам. Мiјанлө бура колöны вiңтовка вiзiссес.

— Перво гетö токо Стрiжовыслиг журсö орөтны. Меным сija мед сола.

— Но ладнө. Вiсталим-тај ашын асывнас. Петкөтам сijö площад-вылө да өтирыс-оҗын лыжламө, мед быдөн төдис, кыз колö комунысö гiжшыны.

Сиз, сиз. Ме сijö ачым i выјла. Гетö сijö лыжны меным. Вот тiјанлө ешö кык бутывка аскур.—Ена кыввез-бöрын җуткин кыкис шкап-сајiг кык бутывка аскурөн да сувтөтис пызан-вылө.—Токо гетö ме кiјö Стрiжовс. Керö сиз, мед ме ачым сы-моросö леҗi пуласö. Ме сылө вежта, ме сылө мытчала, кыз колö мунны паныт чочкоммезлө, кыз колö петкөтны мед-бур вөввезсö...

— Ладнө, сиз i керам. Те i вез сы-моросö пуласö. На, то тыныт менам кi, мед-оҗа пула сы-гөлөмө пырас тенат кiсаң...—Горөтчис мыкталөмөн, лап-лап код апичер.

Гiбалө асыв. Кусö жагөникөн көзүв, кытчөкө кыз пидөстөмiнө сажөвтчө. Југдө асывлангаң jenөж. Ошалө төлиг вөр-вевдöрын кыз дон, бляджыка герөмтчө, лөгөтчө i сija сажөвтчыны лөз, помтөм вөр-сајө. Југданнi кадыс. Термасө, пелитчө пырө југытыс, мытчө кымөссö вiл лун. Уҗö посад, лаңтөма чөскыт онөн. Оз бытөте оланыс i вөрзөтчы, ңекыщөм бытөте бој ез вөв, ңекыщөм бытөте пронт абу. Токо кык часовөј өтмөдөр посадпонас жагөник суналөмөн ветлөтöны туж-куҗа. Јона i нылө жураныс сурыштөм посад богтөм-бөргаң. Сиз i пөднагöны сiннезным, журныс вiгөкоф, покмелла, тыдалө, сетчiн кылө. Уҗöны ныргорнаныс апичерез

Зуткін перінаез-вылын, вөјомас подушкаез-коласас, оз і тыдалө. Зуткін кокңи гөлөмөн уә, ныр-увтас мыжкө шыңғалө гералө, тыдалө кышөмкө бур вөт вөтасө.

Посад-сајын, керөс-жылө мытчігісө кык верәома морт—гөрд разведчіккес. Ојнас-жө гөрд отрјадлө баталјон штабғаң содтөмас вынсө, ыңдөмаг содтөт кык рота да щөктөмаг мунны богтны колөм посадсө. Чожа гөрд отрјад өкөм бөртүјө. Сибөтчөмаг посад-дынө, ыстөмаг разведчіккес. Кык морт верәоммезөн локтісө посад-понөң-ңи, сек вөліг суналіг часовөј кағаліс да палітіс выјіс. Разведчіккес нөв-јогөн бөр. Перыта гөрд ротаез угкөтчісө чепө, сувтөтісө пулемјоттез—пондісө сарөтны лыжны, сибөтчыны посад-дынө.

Чочкөммезлөн часовөј ешө леғіс кык пула да пондіс котөртны штаб-дынө, лок-горшөн горөтны:

— Гөрддез... Гөрддез посадсө бөзтөны...

Лебіс зык, пондіс быдөс піғны. Чочкоммез падрісө, өшісө. Угкөтчісө өтөрө. Кін шапкатөг, кін өтпөлөсөн, кін вешјантөг, көда пішщальсө өштөм, көда пімісө... Апічеррез чірзөны, камандујтөны—нем оз кыв, быдөс өшөм, пажмөм...

— Јамшіккес доғдағө!

— Пулемјоттез!.. Чепө!.. Ед пышјө!..

Но кытчө те віған. Сетөн котөртө, сетөн гөңајтө, сетөн пөрөмаг, оглобланыс чегөм... Ујзөны, ајзөны, пышјөны кығ бала стабун, токо пјатаезныс өвіркајтөны.

Зуткін курңи-верңи доғдағіс да гөраныс. От-кокас сурөм ас-лас піміыс, мөдас ыңкаыслөн, абу јештөм кышавны і вевдөріс вешјансө, сіз і выјөм-гөңајтөм чочкоммес-гөрө.

Кујлө Стріжов гідјын кулөм не ловја. Сіја і дума јурас коло-соөн ветлө, мајөгөн бергөтө: вот пырасө, вот віјасө. Мед-перво лыјөмсө-жө сіја кыліс, перво-жө кағаліс: сибөтчөны сылөн јорттез посад-дынө. Катғысіс, нырјышгіс Стріжов да пыріс іғас-увтас. А чочкоммезлө некөр-ңи вөлі сы-жыліс думајтны, өдла агныс јештісө сажөвтчыны медбөрја керкуез-сајө, кығ мөдөр посад-понғаңас мытчігісө гөрд отрјадңиккес.

Лөз-јүгдө, пағкалө лун. Мытчіс чужөмсө телья-сајғаң шонді да колтаөн којыштіс јүгөрсө му-вылө. Лун оггіс. Посад вужіс гөрд-дез кіјө.

Угкөтчісө отрјадңиккес керкуезө кошјыны Стріжов јортнысө. А Стріжов лашмагөмөн, ојзөмөн, өктөм медбөрја вынсө, кыггөм, петөм гідгіс улычаө да локтө паныт гөрд отрјадлө. Кіјас павјалө гөрд дөрапасыс, өзтө гөлөмсө быдөннысліс.

— Јорттез, дона јорттез...—Сінва-пыр горөтчіс Стріжов,—аттө гіјанлө ыжыт, кықкө јештіт локны, јештіт мырғғыны менө чочкоммес пула-увтіс. Јонжыка, горөнжык, өскөлөн оғлаң... Вашөтам чочкоммезсө, резпаз нїјө пағкөтам, мед і след ез вов. Вылынжы-

ка лебтам гөрddоpапассö јурвевдөрö да... Оқлаң!.. Сотсиаль. револутсија паскалö!..

Ена кыввез-бöрын Стрижов вылына лебтис дöрапассö да горöтис:

— Оқлаң, ура-а-а!..—Кың öтiк öмiс кујим роталөн гымалис петис „ура“, паскötис улычасö, дрöбötис мусö. Асја вечыт төвок пöлыштит рытлаңсаң. Гөрd дöрапас павјöвтчiс Стрижов кiјын, бi-кылон летышгiс вылаңö... Гөрd дöрапас лебiс вылына да пондiс павјавны посад-вевдöрын.

Парма-зон.

да мен, мiга, оз ков!..

Озыр мен *) вöзjö ас-судта зарнi.

— Сöмын-пö мiјан-дор нуöd те горнi,—

Кың-пö колö—сiңi i ов.

да мен, мiга, оз ков!..

Туж-пö тед вогтам властö мед-вылö.

Важ думтö öшöd коз туган-јылö.

Јенмöс лыфдi, јенмыг пов...

да мен, мiга, оз ков!

Мыј нужда лок олөм нуны да пыкны:

Вермам ми ембур нем-кежлад јукны,

Сöмын гöлыг јансöd лов...

да мен, мiга, оз ков!

дырö те шыр-моза öтнадөн олан:

Чiна власт-јöзыг важ-дорыг полан.

Öтув, вай мiјанкöd ов.

да мен, мiга, оз ков!

*) Меным.

ЖОН ВИНЈӨРӨН

Жон винјөрөн быдмамөй миö
Göd ужјасые өөлөм оз пов.
Пөс морөсным өзјөма бiбн..
Быд өбкыдые повны оз ков.

Му парјавны гөрјөн ог кутөј,
Плуг, машина ужалас мед.
Пурс небыда небөдам мутө,
Льок јог турун медем ез пет.

Выл өтувја олөмө мунам,
Быд ужалыг мијанлы вок.
Важ пемыда олөмыс вунас,
да мөдыг мед некор оз лок.

Горш көн-код озырөс лычка
дыш, ужавтөм котырлы пом.
Том војтырлы ынөмла вичко,
Прөст пөраө клуб мијан ем.

Пеж винакөд тышкасны бо стчам
Најт гураныг петамөј пыр.
Выл југыда олөм ми востам,
Мед бур гажыс му-пагта тыр.

Ми выннымөс бокө ог визөј,
Мыј вермамөј вежөртам јур.
Быд вежөра морт шуас сiзи,
Ферт, велөдчөм зев ыжыд бур.

Вай чорыда зелөдлам сөнјас,
Ог лөбөдчөј пукавны жуј.
Том војтырлөн тырмас-на винјас—
Выл олөмлаң пекөдам туж.

КЫМӨР.

Кытчө дугдывтөг
Јенежті пышјаныд;
Нөтчыд шөйтчывтөг
Өтарө лебзанныд?
Коді-нө тіјанөс
Јенежті вөтлөдлө,
Мыјыг-нө мыжаөг?—
Вісталө төд-вылө.

Гашкө, олөмыс
Тіјанөс җескөдө;
Гашкө, мувывнас
Тіјанөс төдмөдө?
Гашкө-нө, долыдлун
Коргны ті мунаны...
Шогнытө татчө
Міјанлы кољанныд.

— 101 —

Сук-Парма.

Грездын гажа. Гольгө гудөк,
Сылө сынөд ськөд сен.
Лөһа лебө налөн лудөд
Тувсов војө варов вен,
Гудөк, гольгы гора, гора!
Текөд төлыс талун том.
Тырмас трингөм нөжмыд-нора,
Бытө баффын бөрдыс ном.
Ворсны „бајан“ вермө, војтыр,—
Шога-шога шувгас шы...
Јургө јөла, грездыс ојбыр
Јөткө гажа гудөк гы,

ОШКАНА УЖ.

(Вјачеслав Сысојев-сертї).

Вічко-вєгтын отеч Гемөн тувкіс јамшщікыслы мышкас:

— Тпру! Он-од пөжар-вылө термас, мыј сіз вөтлан вөвтө? Он-өмыј ады—вічко вөчөны!

Јамшщік зелөдіс вөжжісө, сувтөдіс вөвсө.

Вічко-дінын пуө уж. Трчка-трачка кылөны пујас, жгонгөны көрт лїстјас, ковгөны мөлөтјас. Вічкосө қоңнас мавтөны, вежла-лөны өшін-рамајассө, пукталөны вьл өқөсјас. Отеч Гемөн четчіс дофдыг, сувтіс вічко-вєгтө да паскыда өвтчөмөн пуктіс віт-ө-квај-тыг пернапас.

— Ісуге-Крісте, Господі, Влагеј-Моігеј, Богородітса! Ем-на-тај му-вылад јенлы ескыг јөзыд!.. Не оставі нас... да ізбаві нас...—шопкөдө вомгорулас отеч Гемөн.

Молїтва-бөрті отеч Гемөн бергөдчіс јамшщіклаңыс:

— Адзан, Мікајлө, јенлы ескыг јөзыд абу ті-коф некрешще-нејјас, қоңнас, со, вічкосө лөгөдөны, а ті?..—отеч Гемөн шеныш-тіс кїнас—вєсіг өқөс-вуг он тувјыштөј.

— Ме... да ме... абу-өд, баушко, ме-сајын...—торкгалөмөн кыввічіс Мікал, ачыс сїнгугнас чөвтліс вічколаң.—Ме мыј, менам фелө ічөт, кыз мірыс-јөзыс, баушко.

— „Мірыс-јөзыс“,—нерыштіс отеч Гемөн,—а те, вот, воан гор-тад-да ставыслы-і вістав: сіз, вот, да сіз—православнејјас Петрө-гіктын вічкосө пелькөдөны өшін, өқөс, вєвт,—ставыс вьлыг-вьл, а мі мыј керам? Колө щөщ јөз-бөрға вөтчыны. Гөгөрвоін?

— Мыј ескө ег гөгөрво-да... оз-өд, баушко, ескыны менгым, сөрөмөн шуасны.

— „Шуасны, шуасны“. Оз-кө ескыны, мед віқөдлөны агныс бур јөз-вылас. А тенө ме бура төда,—відны кутіс отеч Гемөн Мі-кајлөдөс,—віт во-пыщкын өтчыд вічкөө волан, јандыгтөм сїн!

дыр-көф броткөм-бөрын отеч Гемөн лаңтіс. Мікајлө збој-мыштіс:

— Мунам-кө воқө-а, баушко, пемдам-өд.

— Вєвјалам, ог-өд-тај, міга, пөжар-вылө гөнітө, час горніт-ышта православнејјасыскөд воқжык.

Вічко-дінын, керчукөр-вылын, пукалөны морт віт тошка да-
дајас.

— Чөлөм православнејјаслы,—пуккiг-моз шуіс өтөч Семөн.—
Вiçöda ме ті-вылө-da, гөлөмөј менам јөктө—нiмкодагө. Öd сецөм
уж коцковтiнныд. Gөмсө-нө кыз? Öктыгiнныд?

— Gөмсө?—нужөдiс гөрд тошка дадаө,—гөм сурi аскост-во-
тыг.

— Но, но, но, ас-кост-вотыг... Мiкајлө, Мiкал, мiга, воы-тө
татчө, воы. Кывзы мыј бур јөзыс шуөны. Ас-кост вот гөм-вылө
вiçко вөчөмаөг. А ті лок некрешөнејјас-моз өтi ур-дон он отсалө.
Гортө воам-da, те сiç-i вiçтав. Гөгөрвоин?

— Мiжан ас вот-вылад-өд радиө јешцө лоө, а кнiгајассө шеф-
јас ыстыны көсјiсны,—нуөдө воэө гөрд-тош, ачыс гусөник шпын-
јалө.

— Ра... дио...о... Кыз-сiç радиө?—паккөдiс вомсө өтөч Семөн.

— Сiç-жө. Тајө вiçкоас клуб лоө. Колян собраңне-вылын
став мiрөн шуім. Радиө, кнiга да...

Өтөч Семөн ез-нiн кывзы, өdjөкод котөртис телегалаң.

— Мыјнө тыра-мөс-моз өдва вөрән? Кор-нiн шуа—мунны, мi-
га, колө!.. Ödjөжыксө-нө те вөрнысө верман али он—горзө өтөч
Семөн Мiкајлө-вылө.—Таңнад гортад ог-i волөј!

Мiкајлө куртчөма чорыда герамысла уссө да бокө вiçөдөмөн
пуккө телегаө. Вөв өвтөвтис бөжнас, сөгга јурнас—телега вөрчiс.

— Мiкајлө,—мелiа зургыштiс недыр-мыгтi јамшщiкыслы өтөч
Семөн,—те бара... ен-жө көт... ен-жө, мiга, та-јылыг вiçтав не-
кодлы. Мыјла сецөм јөјјасыслыг ужсө пыфди пуктыны. Гөгөрвоин?

Сук-Парма.

* * *

Лөзов-рөмыд. Төлыг југөр.

Лөк.

Суму-вылын вөрлөн вужөр.

Кыа—гөрд шөвк вөн.

Каң-моз мургөм—узыг јулөн

Мөјд.

Гуса оорнi төвкөд сулөн.

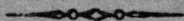
Шоныд лола вој.

Музөм сiктын ныв-зон өблөм—

Гудөк нор,

Ворсөм, јөктөм, гажа сылөм...

Сор...

Олөм чеглабөм.

Ысты Вагтө, мед вөв јукталас,—скөра шуис гөтырыслы Ларіон. Сегга пыріс керкаас да кутіс пөртчысны. Віқөдліс өшің-пыр рөмыд ывла-вылө. Кык нывбаба кысгөны вадорган ва-тыра ведрајасөн. Сынөдын дыша бергалөны гырыг лым-чірјас.

Ларіон өзтіс образјас-воқө еіг да гөкыда пукөис улөс-вылө. Гөд-віча еігеч дөрөм-улын төдчөны сылөн јон пельпомјас, топыд морөс. Зумыштчөмөн жождө віқөдө, чуңјаснас тошнас ворсө. Јурас жуөны мөвпјас. Гінсө куңлас да адқө чуқырөгө чужөма бабасө, бытө көқыд пөрыг руөн өвтө сыган. Ортчөн кыпөдчө Опім-Јогор-нывлөн чужөмыс; том, вірјаја, бытө вашкөдө: „вөтлы гөтыртө, менө богт. Ме том, сіјө --пөрыг...“ Ларіонлөн јур-пыщкөсыс доналөм пывган гор-коф, вірыс муткырталөмөн ветлө сөнјасөдыс.

Недыр пукалыштөм-бөрын Ларіон нуөдіс кі-пыдөснас плешкузаыс, бытө көсјіс вештышты дөзмөдчыг мөвпјасө, четчіс да өқөс вогтіг-моз шуис бабаыслы:

— Мед сегга некущөм шы ез кыв! Ме лыффыгны көсја.—Віқөдліс баба-вылас да піңсө векуыштіс: окота лоі кватітны јурөіөдыс да кыскавны жожд-куза, талавны гөлөм бурмытөз. Скөра пөдлыштіс өқөссө, муніс образјас-воқө, јурбітіс, өчкиагис да вогтіс біблја. Аслас јурас јог шылаөн бергалө:—оз-тај кув, оз кув мерлынаыд...

Гінјасыс ветлөны шыпасјас-вывті, вомыс вөрө, сөмын јурас ынөм оз пыр. Вемыс чуқјөқыс тырөма мөвпјасөн.

— Батө,—вогыштіс өқөс да шуис Вагө. Смелмөдчіс да горажыка чукостіс: Батө!..

— Морө јөз, лыффыгныд оз леңны! Гетөма тіјанлы торја вөжөс, мыј татчө пішцітчаныд? Пет!

Вагө өдјө өіптіс өқөссө, ез-і вістав батыслы, мыј вөлі көсјө. Повыіс.

— Вегіг чельафөј мустөммисны,—мөвпыштіс Ларіон. Сы-кості пыріс Окөің—бабаыс.

— Васөтө-тај вөтлөмыд, көсјө вөлі віставны мыјкө-da...

— Мыј?.. Мыј көсјө віставны,—гінсө баба-вылас сувтөдіс да јуаліс Ларіон.

— Корыг-Міш-тај тенө јуагө.

— Корыг-Миш? Мед пыравлас... Мыјнө сөгга сен балвизан? Абу-өмөј ужды?

— Пета, пета,—шуис Өкгін петиг-мозыс. Һедыр-мыгты пырис корыг-Миш. Пернапасасис да шуис.

— Кыв-мөд пыри виставны.—Сөгга пукгис лабич-помө да кутис жур-пыдөссө гуджны. Ларіон чужмөм-пырыс кутис вичыгны, ачыс мөвпалө:—кущөм могөн-нын локтис? Һекор ез пыравлы, а талун друг пырис, да-өд могөн јешщө!

Корыг-Миш-вылын өшалө кигсөм лөз сукман, сукман-увгыс, сөд дөрөм көлысөдыс тыдалө һајт јајыс. Тошкыс да жургыс көт кодөс шенчөдасны. Бытөкө кодкө нулөма сижөс вөрө, ки-пөвнас курыштөма һебыд һищ дај ласкөма корыг-Мишлы өтар-мөдар чужөм-бокас, ныр-улас, вом-улас. Сөгга кәјлөма коз-јылаг, летчөдө-ма рака поз да пөрөдөма жур-вылас. Вот-пө теd, Мишө, тош-ус дај жургі. Сің-і чајтан: жбыргасны жур-вывгыс рака-пјјан...

— Мыј-нын сецөмсө висталан?—јуалис Ларіон.

— Мыјкө вистала-нын. Зев-на, ме чајта, сөлөм-вылад воас,—шуис Миш да һеуна матөдчыштіс Ларіонлаң. Ларіонөс бытө һеуна копыртөдіс Мишлаң.

— Ез-і уна щөкты виставны,—гоһа-увсө гыжјалиг-моз шуис Миш.

„ҫерт, сыған“, чикышөн југһитіс Ларіон журын.

— Төдан Өпим-Јогор-нывтө?

— Но-но,—термөдлыштіс Ларіон да кывнас мавтыштіс кос лөбјассө.

Өзөс һеуна воггыштіс, бытө сајас кодкө, кывзыгны лөгөдчис.

— Талун сижө, Өпим-Јогор-нылыd, тениd щөктис гумла-дораныс воыны, вичыгны-пө кута, шуис—висталис Миш да пиңсө жергөдіс, гөрдлыны кутис. Ларіонлы һимкод лоі пиңөсјасыс быдөн тирны-көд кутисны. Гин-воғас кыптіс гумла, іғас коһтајас, Өпим-Јогор-ныв...

— Ставсө кывлі, қик ставсө—палөдіс Ларіонөс чөскыд мөвпјасыс бабаыслөн видөм.—Јандыгтөм гин! дасвіт во өтлаын олөм-бө-рын пөдруга лөгөдін? Сы-понда бабаыd дај челағыd мустөммисны? Прамеј морт-тујө-өд јешщө ачыd пукған: војшөрјасөң образјас-воғын сулалан-јурбитан. Мед-көт челағтө ен кеғовт. Коңөрөј-жө-нын да меөј!—бөрдәіс Өкгін, чышјан пельөснас кутис гинвасө чышкавны.

Ларіонлөн скөрыс морөсас һилөг наһимөн песовтчис, став вірыс јурас швачкис. Друг, бытө, мыјкө орј сылөн: кватітіс пызан-вылыс біблјасө-да выныштчөмөн лыјис сижөн Өкгінөс.—Пет, мун гинвоғыс!

— Ві, ві, із сөлөм!.. Вагө, Анө, локтөј ме-дінө! Віқөдлөј, қы қі батһыd менө кутас һөјтһы. Гащкө, тјјаныс јандыгыштас...

Бытө шыр-пјјан тұркгөдісны Вагө Анөкөd мамыс-дорө да кутчыгисны мамыслы бөж-дорас.

Үмзіг-тырјі Ларіон угкөдчис Өкгін-вылө, кватітіс жургіөдыс да у тіс өтарө-мөдарө копрөдлыны, мышкуас прөст кинас діқөдлө-јКерка тырі бөрдөмөн, матөһ, кучкалөм-шыөн. Ларіон муғис да јөт

кыштіс Өккіңс мөд вежөсө, сөгга кватітіс чельдсө шошаөдныс да мамныс-бөргә түвгіс.

— Мунөј менам керкаыс! Онө колөј меным!—керка-тырөн горөдіс Ларіон да мыј вынғыс крапкіс өзөссө. Муніс образјас-воғө да кутіс јурбітны.

Корыс-Міш шпыңмуніс да петіс.

II.

Ывла пемыд. Сынөдын бергалөны лыдтөм лым-чірјас, кыз гудыр кымөрјассаң дугдывтөг летчөны.

Туж-куға гөргә-бөргә кысөны кујімөн: Өккің, Васө да Анө. Скөр војтөв шуғлаліг-тырјі шугралө на-гөгөр, Һещкө пагкөмнысө, шыблалө гола-уланыс, чужөманыс көзыд лым.

— Пон увтчө,—шуіс Васө да терыбжыкакүтіс воглавны. Сы-бөрсә ружтіг-тырјі вөтчө мамыс, мамыс-бөргә Анө.

Тыдовтчіс сікт. Өткымын керкајасын өлөны-на, өшіңјасын тод-чөны бі-југөрјас. Нәјө содтісны ебөснысө, собітісны сіктөз.

Бокшаө-моз јөжгылтчыштөма ічөтік важ керка, жыңјөзыс лым-піын. Өшіңөд петө бі-југөр.

— Татчө шыағлы, Васө. Гөлјасыд шаңжыкөс, леғасныжык шојтчыштныд,—шуіс Өккің кильчө пос-вылө пукгіг-моз. Васө кутіс голөдчыны. Һедыр-мығті кыліс пөрыс-мортлөн кызөм. Өзөссө воғ-тіс лажмыдік тушаа дадө, куғ гера дөрөма, вомас каллан.

— Леғ, бур дадөөј, шонтыгыштны,—норініка шуіс Васө:—ма-мө кынміс дај чојөј щөщ.

— Пырөј, пырөј!.. Етащөм пововдаө кытчөкө мөдөдчөмныд,—меліа шуіс дадө, леғіс посвоғө, ігналіс бөр кильчө-өзөссө да став-ныс пырісны шоныд керкаө.

— Кысаң-һін локтанныд?—јуаліс дадө, вічөділіс Васө-вылө, адзіс пелпомғыс мешөк да содтіс:—коранныд?

— Мыјнө вөчан, быт-өд,—пөртчыгіг-моз вігталіс Өккің.

— Сөтчінныд алі мыј-нө? Мыыс сиз лоі корны петныныд?—бара јуаліс дадө пачвомө каллансө пыркөдіг-моз.

— Мужікөј вөтліс. Өні со ветлам сіктыс-сіктө. Көні ужалыш-там-да мыј-да. Во-мында-һін ветлам. Бура уна сіктө-һін волім. Талун тіјан сіктө локтім. Вөрчөдчегөн егкө міча вөлі, туж-жыңсө локтім дај локміс, сөгга сормім. Кынмысөма менам, буракө: јурөј біа дај морөсөј быщкө,—Өккің кутіс кызы.

— Водыштлы, луба, паччөрас, шонтыгышт.

Өккің кајіс паччөрө.

— Те-нө өтнад олан алі мыј? Һекөд-тај сөгга абу?—паччөргәң јуаліс Өккің.

— Зік өтнам. Көнкө јешщө каң вөлі да гідһаын вөв. Ставыс јувеісны, өтнамөс овны колісны. Вел гажтөм-егкө өтнадлы овны-

tö-da, мыј вöчан. Мыјнö һымыд тенад, бур пі?—јуаліс Вагкалыг дадö.

— Вагö.

Goјöм-бöрын ставныс водалісны. Анö кајіс мамыс-дінö паччö-рö, Вагö Мітіперкöд (Мітіперöн кутам шуны дадöсö) вольсагісны пöлатö. Недыр-мыгы ставныс кутісны шкоргыны.

Асја-вылыс поводфа лöныс. Војтöв пыріс пармаö. Тујјас, морт-нок-тујјас, көч- трöпаяс-ставыс војбыдöн бердісны жежд лым-улö. Локтіс лöн асыв да палöдіс уыгјасöс.

Тажö асывнас Вагö да Анö коліны мамтöмög.

III

Öксің кулöмғаң öтка лöм-пу һолöд пöв-һын зорізалö Мітіпер öшің-улын. Небыд төв-ру öвтö вогса öшіңöд чöскыд лöмпу-зоріз-көр.

Ачыс Мітіпер пукалö лöмпу-улас, ортчөн аскодыс-жö пöрыс кан мургö-мојдö. Вылын қірдалö-пöжö шонді. Керка-јур-вылын зі-лöдчöны пыш кајјас.

Мітіпер пукалö һинöм прамеја мөвпавтöг, сің прöста ывланас һімкодагö. Гөлöм-вылас һекущöм шог абу. Олöм сылөн лöна виз-ывтö, кыномыс пöт—мыј сегга колö. Пöрыгла-дорыс лоіны төжды-сыгјас. Абу-көт егкö аслас челадыс-да, асгыс тужö-һын лыддö. Ноль во-чöж-öд најöс быдтіс-старајтіс. Öнi Вагö лоі кыз арöса һин. Став олöмнас бергöдлö.

— Олан-вылан, бур-морт,—торкіс кодкö Мітіперöс һімкода-öмыс.

— Пукгы, курітчам,—шуіс Мітіпер, пыркöдіс калһансö да выль-пöв табакөн чукјöзыс тыртіс, сегга вöлыгті вiқöдліс локтыг-вылö. Мітіперкöд ортчөн пуккөіс пöрыскод-һин морт. Паккöмыс ру-зі-роткі, һајт, дөмасöс. Јон пельпомјаса, топыд морöса. Чужöмыс јуыг мортлөн, пöрыгысла чукырöсгыны пондöма. Зүгöм куз јурөла.

— Гожвозын шöјтчан?—јуаліс локтыг да тіралан кіјасөн ку-тіс гартны чігарка.

— Сіңі-таж... Мыјнö сегга кутан вöчны пöрыс мортыд. Те-нö ачыд кыс мунан-локтан?—јуаліс Мітіпер.

— Прöста шляңјала, һинöм вöчны-да.

— Мыјнö сің?

— Мыј-һин сы-јылыс горһітныс,—кінас öвтыштiг-моз шуіс пукалыг да пызыртчыліс, быттö кодкö сылы інмöдчіс доја-інас. Ышловчыс да содтіс:

— Сещöм-һин менам олөмöј лоіс. Ег-кö важөн куж овны, öнi тақi лöö...

— Код-нö ачыд лоан, кыс?—шензiг-моз јуаліс Мітіпер.

— Парма-өіктыг, Ларіон.

— Ларіон? Тенад Вагö да Анö һима челафјас ез вöвлыны?

— Бөвліны. Те-нө төдан најос?
 — Ме-ордын нольод во-нын олоны.
 — Окһыс?
 — Кувғыліс,—ышловзиг-моз висталис Мітіпер.
 — Кынмөмыг кувліс... Колөкө-і мөд-торжыг, код төдас.
 — Најө-нө, менам чельафьс көнөг?
 — Вагыс мөгөн петіс, буракө. Анөыс көнкө котралө-дај.
 — Гажөј менам наыг бырі,—жугыла шуіс Ларіон.
 — Те-нө кыңи-мыј та-выјөсө воін?
 — Олөмыд-кө лезлас шыбелө, сөкыд бөртө кајны важ туж-вы-лад. Ме-тај ег вермы-а... Најөс вөтлөм-бөрын гортө пырті выль ба-ба—пөдругаөс. Вожын лөгыда олім. Өтчыд суі сіјөс зонкөд, нөјті бура-код дај шөщ вөтлі.

Кык воін став овмөсөс разји: јуі. Богті кіө бед, дај мөдөдчи; кытчө мөдөдчи, ачым ог-төд. Оні ветла сиктыг-сиктө мөдөд во-нын. Көні сурас—јуа, оз-кө—воқө муна. Бөрја-выв зев окота лоі чельафьс адзөдлыны. Кувтөз јешщө-көт өтчыд колө вөдөдлыны на-вылө.

— да... Інмөма теныд налөн кісөм гінваыс. Со-тај, кыкнан-ыс локтөны, калланнас індіс Мітіпер туж-вылө.

— Те сөмын нинөм ен вистав налы. Сіңнад меным јанңим на-ыг лөө. Ме-өд һедыр вөдөдышта на-вылө дај муна.

— Кытчө мунан? Колтчы мјанкөд овны,—гөлөмгаһыс шуіс Мітіпер.

— Ог... Ме асгым олөмөс колльөда-нын ас-ног... Кушөмөг лөө-маөс!—кутіс нимкофаны Ларіон локтыгјас-вылө.

— Ачыд төдан,—шуіс Мітіпер.

— Шонтыганныд гожвоқын?—матыгтчіс да шуіс Вагө.

— Пөжам-тај пөрыг јажнымөс,—висталис Ларіон да вөдөдліс Вагө морөсын зирдалан „КИМ“-пас-вылө.

— Мыј-нө, Анө, нинөм он шу? Оз-өд тајө фадөыс сој. Сегга бара Ваглы јуөртіс:—Кытчөкө-тај мөдөдчөма-да шөйтчыны кежавліс.

Воһы-жө, воһы, зөла-ныв,—меліа чукөстіс Анөөс Ларіон.—Тажө-нө кушөм дөра ғыліад өшөдөмыд? Міча-вылө?

— Ме—піөнерка. Став піөнеркајасыс ташөмөс новлөны

— Но-но,—шуіс Ларіон да һебыфка шылөдыштіс јурөдыс.

— Мыјкө артмө-оз тенад?—јуаліс Мітіпер Ваглыг.

— Артмө. Квајт морт көсјам өтувтчыны. Кутам өтув му уж-авны, шуім артелөн керка шупны. Мыјнө онө пырө керкаас?—јуаліс налыг Вагө да лөгөдчіс пырны.

— Ме мөдөдча сегга,—ышловзис четчиг-мозыс Ларіон, сегга гөлөмгаһыс шуіс: прөшщажтлы, бур нылөј!.. прөшщажтлы, дона піукөј!.. прөшщаж, Мітіпер-фад!..

— Воқө пыравлы,—шуіс Вагө.

— Ог-нын, ме чајта, сегга татчө воһы. Ме муна асгым курыд олөмөс помөфьс паһавны,—шога шуіс Ларіон да јур ошөдөмөн ғырыг вокковјасөн муніс. Ез-нын сегга јурсө вегіг бергөдлы.

— Kodi-нө тајө вөлі?—Мітіперлыг жуалис Вагө.

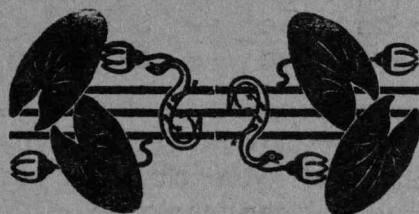
— Он-кө төд, буржык лоө, Вагө. Шудтөм морт.

— Вігтав коди, Мітіпер-дад?—бара жуалис Вагө.

— Батныд

— Ба-атө?!—Вагө котөртис туж-вылө да адзісыліскод-нын бат-сө. Чукөстліс ескө-да ез-нын сіјө бергөдчыв, пыр воғө муніс. Вагө жугыла бөр локтіс.

— Тајө важ олөмнытө казтыштны воліс,—шуіс Ваглы Міті-пер.—Мыјнө шоган? Сіјө муніс асгыс олөмсө ас-ног кольавны. Те бара-жө аслыд мөд олөм лөгөд: гажаөс, шудаөс. Пырам кер-каө да өбөдајтам, Анө, кылө, клонөдчө-нын тагтіјасөн.

Міжан уҗным.

Пролетаріат-нога комі гіжыҗаслөн ассотсіатсіја.

Өні пролетаріат-нога комі гіжыҗас ассотсіатсіјаын 24 шлен. Гіжөм-серті најө јукөһны со кыҗ:

Беллетрістјас	—	5
Поетјас	—	13
Крїтікјас	—	3
драматургјас	—	3
Публитсістјас	—	5

Тані лыдпасјасыс оз өтлаагны шленјас лыднас сы-понда, мыҗ мукөд гіжыҗыс гіжө беллетрістїка даҗ кывбурјас, лыбө кывбурјас да драмајас, лыбө крїтік даҗ публитсіст, сіҗї воҗө. Еҗа драматург-ыс міжан ассотсіатсіјаын даҗ беллетрістыс.

Сотсіальнеҗ положенҗне-серті:—робочейјас—абу, крестана—7, служашщейјас—17. Велөдчөм-серті: ічөт школаса—12, шөр школа—6, высшеҗ школајас—6. ВКП (б) шленјас да кандїдатјас—15, ВЛКСМ шленјас—2, беспартїјнейјас—7. Мужщїна—23, нывбаба—1 (еҗа нывбабаыс).

КАПП өткымын школа-бердө лөгөдіс література-кружокјас да најө уҗнас чүждөдө—өһі-кежлө лөгөдөма квајт література-кружок (Сереговса семілеткаын, Помөсдїнса да Абјачојса том крестана школајасын, Ізваса да Сыктывдїнкарса мөд ступенҗса школајасын, Совпартшколаын), сені шленыс—90-95 морт-гөгөр. Леҗөһны кі-помыҗ гіжөмөн художествоа журналјас Совпартшколаын да Помөсдїнын.

Сы-кынҗї „Ордымө“ гіжөһны унаөһ өтүвтөм гіжны-богтгыҗас (1928 воын леҗөма „Ордымө“ гіжөдҗассө 26 гіжны-богтгыҗылыҗ).

Комі художествоа літературалөн быдмөм-содөмыс.

КАПП лотөз вөлі леқома комі художествоа література—41 печ. лист-мында. Став тіражыс лоас—63100 екземплар.

КАПП лоөм-бөрын, өніја кадөз, леқома—81 печ. лист-мында. Став тіражыс лоас—51.300 екземплар.

Редактсіјаған содтөд. Татчө щөщ пырө-і „Ордым“—журнал.

Комі гіжыөяслөи ужыс.

КАПП-са шленјаслөн.	„Ордымын“		Леқома торја
	Вістјас.	Кывбурјас.	нігајасөн.
Њобдінса Вітторлөн	4	7	34,52 печ. лист 12 ніга.
Ілля-Вас	1	23	12,94 печ. лист 2 ніга.
Тіма-Вен	2	9	19 печ. лист. 4 ніга.
Ічөт-Іван	13	10	1,87 печ. лист. 1 ніга.
Біја-өгыр	—	10	—
Шыладорса Міш.	—	5	—
Јогор Колегов	—	5	—
Парма-зон	1	9	—
Омра	—	4	—
Кон-Өль	2	13	—
Сандрік-Јогор	1	12	—
Сім-Ван	1	9	—
Жугыл	—	—	7,24 печ. лист. 4 ніга.

КАПП-ын сулавтөм (том)
гĕжыгјаслөн.

Выл-Паш	7	28	1,25 печ. лист. 1 ыга.
Спіра-Прокö	2	10	—
Сук-Парма	—	12	—
Пед-Генъ	5	3	—
Тĕкөн-Öльöксан	4	5	—
Ільа-Öльöксан	4	—	2,25 печ. лист. 1 ыга.
Ільапыс	7	—	—
Мукöд гĕжыгјаслөн	40	70	—

Редактсіјагаң содтöд. Та-кыңці вель унаон гĕжавлісны газетјасö,
„Коми Просвещенец“—журналö да мукöдлаб. (Јогор-Кольегов, Выл-Паш, Спіра-
Прокö да мукöд). Њобдінса Вітторлыс мукöд кывбурјасö вöлі лезлöма торја
ыгадн.

Челдэлы лыдданјас.

І. Латкіна.

Мамёлы.

(Март 8-өд лун-кежлө).

дыр-нын те, мамёөј,
Пемыдын олін—
Шеваыс, керёмыс,
Попјасыс полін.

Нәјт-пыйн гудрасін,
Міјанёс нөјтлін,—
Ставсө сің төдтөгүд
Важ-ногөн вөчлін.

Велөдчы, мамёөј,
Сінмыд мед воггас,
Ужыд і олөмыд
Выл-ногөн ботгас:

Кутас-өд һаһным сек
Јонжыка воны,
Кутас-өд скөтным сек
Буржыка овны.

Пелька ов, мамёөј,—
Здоровжык сің!
Быдмігөн міјанёс
дөвөрөн вің!

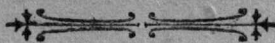

Бija-öгыр.

Төлөј, төлөј.

Төлөј, төлөј, муса төлөј,
Шоныд, Һебыд, југыд төлөј,
Зарһи јумов, чөскыд төлөј!
Кыті ветлан?
Кытчө волан?
Ассыд немтө кытчө колан?
Көні гортыд, кытөн олан?
Овлө төвтөм,
Секі кытчө ескө вошлан?
Овлө көңыд,
Секі кущөм кышан кышлан?
— „Кытөн моһыд,
Кытөн воһыд,
Кытөн гөлөмөјлы доһыд,
Сетөн ме і ола.
Кытөн кокһид ветлө лоһыд
Быдлаө ме вола:
Мујас-вылө,
Јујас-јылө,
Кытыг гөлөм меным кылө,
Кытөн лебач сөмын ғылө,
Ылө, ылө сарің-сајө—
Кытыг јежыд ру век кајө“.
Ветлін ывті,
Јујас-јывті,
Јујас-јывті,
Мујас-ыввті,
Јона уна быдтор төдан,
Нөшта уна төдны мөдан;
Вістав меным,
Көні овны сещөм доһыд,
Көні кокһид ветлө лоһыд?
— „Овны сетөн бөгтө гаж,
Кытөн олөм абу важ.

Овны сетөн меным долыд,
 Кытөн овны ме ог муз.
 Кокһид сетөн ветлө лолыд,
 Кытөн вөчны выјим уж.
 Мыјкө-көт-да век ме вөча:
 Жужыд тола тöлын теча,
 Верма лезны уна лым,
 Верма вайны ыжыд гым;
 Төскөн вевтыв локыг нөјта,
 Лыбө мортөс ваө вөјта,
 Лыбө мыјкө мукөд-тор;
 Арын бафлыг,
 Лыбө кызлыг
 Лета кор.
 Лыбө поводдасө вежа—
 Лунгань асыв-војө кежа;
 Лыбө лета турунјыв,
 Лыбө лебачлыг бордтыв;
 Лыбө мортөс
 Саріқ-сајө јорта,
 Лыбө мыјкө кыкө берта;
 Лыбө гыөн кыркөщ-дорө варта,
 Лыбө ізкі-бордјас гарта;
 Лыбө пыжа-дорө летча,
 Парус-бөрыг өdjө вөтча,
 Лыбө саріқ-ыввса гыкөд
 Топта кутчигла да ворса;
 Лыбө эвер-моз локыг горза,
 Лыбө јікі іdjыг шердја;
 Лыбө нораа зев бөрда,
 Кодыр бөрдөм кыкө кыла;
 Лыбө сыла, шуҗлала, ог пов
 Сөмын һекор вев ог ов.
 Сіјөн кокһид ветлө лов*.

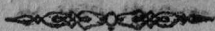
Војт.

ЧЕЛАСЛЫ.

Асыв вольпасын ен њужмас,
Мыјон саџман—четчы пыр.
Ључкі, дуртөг, пастас, кѳмас,
Оз мед щѳктыны ков дыр.

Мајтѳг богт да бура мыѳѳы;
Весав пѳѳјас, пожјав вом,—
Сѳмын пелька олѳм-помыѳ
Лоан гѳгѳрбок те јон.

Ен-жѳ, бара, њекор вунѳд:
Агтѳ ѳѳѳ-јурѳн ен виѳ,
Быдлун весав паскѳм-кѳмкот—
Прамеј морт те лоан сѳ!

Міжан гіжасём.

Вааб-Сашлы (Прондор), **БІМ-лы** (Ажкатыла), **Міт-Модлы** (Пожог) **Рос-Леды** (Щугырдин), **С. С. Савінлы** (Нобдин), **І. Ісаковлы** (Јемдин), **Пёнмар-Мішкалы** (Ношол), **Парма-шутлы** (Пожог). Тіжан гіжоджасыд (кывбурјасыд да віотјасыд) Ордымад“ оз тујны. Тіжанлы, мі-ногдн, гіжнытө велөдчигдн, гіжоджастө колө савны стөндө бшөдан газетјасө, сы-пыр велөдчыны. Кор гіжоджасыд тіжан шыла-лыштасны, вөлістө поэны кутас сорнітны газетө либө журналө лежөм-јылыс. Сөгга өіктјасад-өд уналаын-нын өмбө сөлкөр кружокјас (көні абу, тіжан моґ—өт-вылыс јөз-костса организатсіјаскөд сіјөс лөбөдны). Сөрт, пырыс-пыртө художествоа гіжоджасыд оз артмыны, ковмас јона сы-дінын ужавны. Гіжнытө-кө көсјад, тіжан колө буржыка төдмасны көмі художествоа літературадн (Нобдинса Віттор, Ілла-Вас, Тіма-Вен да мукөд гіжоджасөн), сөгга колө төдмавын гіжан-ногсө, техникасө. Художествоа літературатө лөбөдөмөд-өд зөв ыжыдтор. Уна кад ковмас воштыны гіжігад, унаыс лөбө дөзмыны, німкофаслыны. Сөмын куза ужалөмдн позас вөчны кушөмкө буртор.

Л. Владімірлы (Зеленец). Медвоzza торөнд „Аја-піа“—пјесасыд нінөм-на оз поґ гөдөрвоны. Вермам сөмын шуцы со мыј: гіжөд кывјыс төнад јона жөмдалө грамматіка-бокгаң, сөгга вывті уна јортчан-кывјас сүјалөмыд („сволоч, лешак“)—сіці оз ков. Помлаңыс тыдалө: пјессаыслон сурөсыс, буракө, кутас гартчыны Агнјабс Ондрејан-сајө сөтны лөбөдчөмкөд. Кыці те көсјан воґд пјессатө (мукөд 2 торсө) течны, мі өгө-на төдө. Індыны вермам сөмын тајб тор-јывыс со кушөм нельчкіјас-вылө: бөкөвөј сөрнісө вывті уна сүјөмыд, сөгга кытыган локтөны аја-піа—оз тыдав, Лукасө пасјөмыд „гөл мужік“, а өлөмгыс тыдалө озырлун, дај асөбө кутө кулак-моз, қік помыс сөгга абу лөбөд—друг кықкө пө-жар артмө, дај бурещ Ондрејанлөн керкаыс сөтчө. Пјесатө гіжігөн колө вөчасдн (оз друг) сурөссө паскөдны, зөвтны. Первојаңыд-кө вывті зөвтчан, бөрвылас лөбө лөһны да пјесаыд оз ло „інтереснеј“ сөкі. Пјесајас гіжөм-јылыс колө лөд-фыны торја нігајас, төдмасны-көвө техніканас, сытөг (аснаукдн) өбкыд пјесајас-тө „страпајтныд“.

Мітрук-Јаклы (Мокчој). Гіжөдјасыд (віотјасыд да кывбурјасыд) төнад ставыс волісны. Öткымынсө, гашкө, тулыслаңыс леґам, а унжыкыс оз тујны. Јонжыка-кө зільны кутан, гіжан самыд төнад лоас, кыт-сурө бура-нын артмө. Сөгга гіжан техникасө те зіль бурмөдны, буржыка төдмас көмі літературанас (гіжан-ногнас шөщ).

Октябрсалы (Пөдфельнеј). „Выл өлөмлаңө“ кывбурыд оз мун. Міч-ногыс тані нөбі оз тыдав, дај техникаладорөаңыс гіжөма өмбөла. Сөгга сурөсыс абу-жө тујана. Мі-өд ставдн-нын төдам горшлунсө попјасыдлыс, јона-нын сы-јылыс гіж-лісны.

Ван-Өтеплы (Час, Јемдин у.) Төнад кывбурјасыд „Ордымад“ оз тујны, жеба жөмыд. Стөндө бшөдан газетад, гашкө, тујасын-а. Гіжігад, тыдалө, те зөв јона ермасан, он мөвпыштлы быд гіжөм кыв-куза. Зільныжык-кө кутан, кывбурјасыд буржыка пондасны артмыны.

Ипатса-Өндрейанлы. Те, другө, аслад кывбуржасын вывти-жө-нын Һарган, таг-ед став лыдысысө те верман бордтөзыс шөгөдны. Һаргөмнад выл олөмтө дор-ныи лоас зев сөкыд. Сөгга гижөмыд абу-жө шылыда. Оз мун.

Гаврил-Иванлы (Палагча) „Тулысын өиктса том јөзлөн олөм“ вистыд оз мун. Сурөсыс гөгөрвотөм, сөгга абу кужөмыд висттө течнысө. Мукөдлаас Һынөмабу-ывыс зев куҗа гижөмыд (Һужөдлөмыд).

Лариван-Өльшлы (Кулөмдін). Кывбуржасыд тенад оз мунны, абу артмөмабө. Техникаыс, размерыс, сурөсыс—ставыс чотөны.

Јона Туркинлы (Јемдін). „Муна бағ тужөд“ гижөдыд „Ордымад“ оз шогмы.

Өльш-Өимлы (Јемдін). „Велөдчө быдөн“ кывбурыд оз мун. Художествоыс абу, пагтөм агитка.

Опонь-Ваңлы (Ыб, Сыктыв у.). Кывбуржасыд оз мунны, абу шылыдбө. Риф-мајас пунктөм-вөснаыс те мукөд куплетјасас сурөссө воштөмыд—көвтөмторсө сет-чө шлапкөмыд. Сөгга уналати гөгөрвонысө он вермы, мыј те гижөднад көсјан ви-тавны, кықкө ставыс тенад гудрасөма.

Томөвлы (Ыб, Сыктыв у.). „Натал-төт“ кывбурыдлөн сурөсыс зев-нын шог-мытөм, гижөмыдсө ескө, кыҗ шуласны, „Һичөво“—да. Гиж воғө, сөмын ен-Һын луп-ки-лапкитө кутчыс уҗ-бердад.

Кирө-Миглы (Кулөмдін). Бөрја мөдөдөм кывбуржасыд абу шылыдбө, сөгга өгөрвотөмбө. Оз мунны. Теныд ми-ногөн колө гижөдјастө асыд шылыдбөм-вылө онҗыка виқөдлыны, колө велөдчыны гижнытө гөгөрвоана кывјөн, гижан-ногсө колө шбщ төдмавны-и.

Иль. № 5

Ответственный редактор: Н. П. Попов.

Редакция: { Савих В. А.
Оботуров И. И.

ЮРИДАЛЫГ:

Листбоқжас.

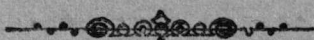
Тужным пағкалә, водковным содә, чорғә	3
Гіжығаслы. Парма-зон.	8
Мі мунам возә. Жугыль.	11
Комілән ужыс. Ильа-Вас.	24
Сәләмшөгәй. Јаг-зон.	26
Выл көјдыс көзыеғас. Выл Паш.	27
Гөрд дәрапас. М. Лікачов.	29
да мен, міса, оз ков!.. Парма-зон.	35
Јон вынјөрөн. Кон-Әл.	36
Кымөр. Тіт-Паш-Ваһ.	37
Грездын гажа... Сук-парма.	—
Ошкана уж. Квајта-пі.	38
* * * Сук-Парма	39
Оләм чеглағәм. Пед-Ген.	40

Міјан ужным.

Пролетариат-нога комі гіжығаслән ассотсіатсіја	46
Комі художествоа літературалән быдмәм-содбмыс	47

Чельафлы лыдәғанјас.

Мамөлы. І. Латкіна.	49
Төлөј, толөј. Біја-Әгыр.	50
Чельафлы. Вөјт.	52

ПОДПИСЫВАЙТЕСЬ

— на 1929 год —

— НА ДВУХНЕДЕЛЬНЫЙ —

ПОЛИТИКО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ

ЖУРНАЛ

КОМИ ОК ВКП(б) и ОИК

КОМИМУ

— КОМИ КРАЙ —

ЖУРНАЛ

СТАВИТ СВОЕЙ ЗАДАЧЕЙ

возможно всестороннее освещение и разработку
вопросов политической, хозяйственно-экономи-
ческой и культурной жизни Коми края.

Подписная плата.

	На 1 месяц.	На 3 месяца.	На 6 месяцев.	На 12 месяцев.
Для учреждений и организаций	75 к.	2—25	4—25	8—25
Для частных лиц .	75 к.	1—75	3—00	5—00

Отдельный номер—40 коп.

— Адрес редакции журнала: —

— г. Устьысольск, Коми область, Набережная 41. —

СУҖӨДӨҖ!

СУҖӨДӨҖ!

Комсомольчас! | Том јөз! | Пионерјас!

СУҖӨДӨҖ АСҖЫНЫД ГАЗЕТ.

Март 15-өд лунгань быд вежонө өтчыд
петө ужалыг том војтырлы комі кывја газет,

„КОМІ КОМСОМОЛ“,

ЛЕҖӨ ВЛКСМ-лөн ОБКОМ.

Газетын гіжө:

Ставмувылын вөлөмторјас-јылыг, Комі областса олөм-јылыг, комсомол уж-јылыг, візму овмөс бурмөдөм-јылыг, вөрлејдөм-јылыг, пионерјас олөм-ужалөм-јылыг да сіз војд.

Газет кутас вермаоны быдсама нельучкіјаскөд ужалөм-олөмын, чорыда пондас нүдны аскрөіка, вежкыд классөвөј віз. Газетын лөбны щөщ вөстјас, кывбурјас да мукөдтор.

Быд војпукын, школаын, лыдфөған-керкаын, комсомол јачејкаын, вөр-керкаын, мед вөлі тырмымөн выл комі газет **„КОМІ КОМСОМОЛ“**!

СУҖӨДАН ДОНЫС:

Өті төлыг-кежлө — 15 ур.

Кујім төлыг-кежлө — 45 ур.

Квајт төлыг-кежлө — 90 ур.

Во-кежлө — 1 шайт 80 ур.

Газетсө појдө сујдөдны пошта-вылын; пошта агентјаспыр, селпігмоносетјаспыр појдө і өбмөсө кымынкө мортлы өтвылыг чукөртны да Комі ніга лејан-інө перево-дөн ыстыны.

Газет редакціјалөн да конторалөн адресыс:

Сыктывдінкар, Вадорвыв, 41. Комі ніга лејан-ін.

Гіжөј! Гіжөј! Гіжөј!

Быд Jyрдöдчан уж нуöдыгылы, школаын велöдыгылы,
Избачлы;

быд Jöz-костын ужалыгылы, культура уж кыпöдыгылы

— **≡ колö лыдöгыны журнал ≡** —

„КОМИ

≡ ПРОСВЕЩЕНЕЦ“

кодöс лезö Коми воjтырöс Велöдан Jyкöд.

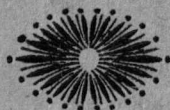
„КОМИ ПРОСВЕЩЕНЕЦ“ сетö indödjас Jyрдöдчан
ужнуöдöм-понда, петкöдлö культура уж ёктjасыг,
опытсö чукöртö-разöдö.

Сузöдöj, лыдöдöj!

Гижöj журналас!

Вонас петö 6 №.

дОНЫС: во-кежлö—6 ш., вожын-кежлö—3 ш.

Адрес: Сыктывдин-кар, Коми ОБОНО.

СУЗӨДӨҮ!

СУЗӨДӨҮ!

Комсомольчјас! | Том јөз! | Пионерјас!

СУЗӨДӨҮ АСҒЫНЫД ГАЗЕТ.

Март 15-өд лунғань быд вежонө өтчыд
петө ужалыг том војтырлы комі кывја газет,

„КОМІ КОМСОМОЛ“,

ЛЕЗӨ ВЛКСМ-лөн ОБКОМ.

Газетын гіжө:

Ставмувылын вөлөмторјас-јылыг, Комі областса олөм-јылыг, комсомол уж-јылыг, візму овмөс бурмөдөм-јылыг, вөрлезөм-јылыг, пионерјас олөм-ужалөм-јылыг да сіз возө.

Газет кутас вермасны быдгама ңелучкіјаскөд ужалөм-олөмын, чорыда пондас нуөдны аскрітіка, веккыд классөвей віг. Газетын лөбны щөщ вігтјас, кывбурјас да мукөдтор.

Быд војпукин, школаын, лыффысан-көркаын, комсомол јачејкаын, вөр-көркаын, мед вөлі тырмымөн выль комі газет **„КОМІ КОМСОМОЛ“**!

СУЗӨДАН ДОНЫС:

Өті төлыг-кежлө — 15 ур.

Кујім төлыг-кежлө — 45 ур.

Квајт төлыг-кежлө — 90 ур.

Во-кежлө — 1 шайт 80 ур.

Газетсө позө сузөдны пошта-вылын; пошта агентјаспыр, селпісмоноетсјаспыр позө і сөмсө кымынкө мортлы өтвылыг чукөртны да Комі ңига лезан-інө переводөн ыстыны.

Газет редактсіјалөн да конторалөн адресыс:

Сыктывдінкар, Вадорвыв, 41. Комі ңига лезан-ін.

Гіжөј! Гіжөј! Гіжөј!

12342

НЖ Коми
1-1

Торја номерѝн њѡбыејаслы доныс—50 ур.

СЪВѢЩАНІЕ

СЪВѢЩАНІЕ

Комитетъ за уредба на народното образование
въ Копенгагенъ

Поздравява всички родители на децата, които
ще влязатъ въ училищата на 1-го септември

и ги информира, че училищата ще работятъ
по новия учебникъ, който е одобренъ отъ

Министарство на народното образование

и ги информира, че училищата

ще работятъ по новия учебникъ, който е одобренъ отъ
Министарство на народното образование. Родителите
могатъ да видятъ учебника въ училищата или да
го купятъ въ книжарницата. Учебникътъ е написанъ
на датски езикъ и е одобренъ отъ Министерството
на народното образование. Родителите могатъ да
поговорятъ съ учителите за учебника и да ги информира
за новия учебникъ.

СЪВѢЩАНІЕ

Това е списъкътъ на децата, които
ще влязатъ въ училищата на 1-го септември.

- 1. Петеръ Петерсенъ — 12 ур.
- 2. Ханс Хансенъ — 15 ур.
- 3. Карл Карсенъ — 18 ур.
- 4. Едвард Едварсенъ — 20 ур.

Съветътъ на родителите на децата, които
ще влязатъ въ училищата на 1-го септември.

СЪВѢЩАНІЕ